

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

PANEL

**“TERÖR: TERÖRÜN SİYASALLAŞMASI VE
ULUSLARARASI BOYUTU”**

23.02.2006

ACILIS

Prof. Dr. Enver HASANOGLU
Başkent Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Mehmet HABERAL
Başkent Üniversitesi Rektörü

PANEL YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Duygu Sezer BAZOĞLU
Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Üyesi

PANELİSTLER

Doç. Dr. İdris BAL
Ankara Global Araştırmalar Merkezi Başkanı

Doç. Dr. Emin GÜRSES
Sakarya Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Yaşar Hacı SALİHOĞLU
İstanbul Üniversitesi ve Harp Akademileri
Öğretim Üyesi

Dr. Ercan ÇİTLİOĞLU
Bahçeşehir Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı

Tarih: 23 Şubat 2006 Saat:14.00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusu Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu Eskişehir yolu
20.Km./ANKARA

Tel: (0312) 213 05 60–213 72 93 Faks: (0312) 223 68 15

Web: <http://sam.baskent.edu.tr/> e-Posta:sam@baskent.edu.tr

SUNUCU- Sayın Rektörüm, değerli misafirler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin hazırlamış olduğu "**Terör: Terörün Siyasallaşması ve Uluslararası Boyutu**" konulu panele hoş geldiniz.

Panel Yöneticimiz, Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Duygu Sezer Bazoğlu'nu davet etmek istiyorum. Şimdi panelistlerimizi davet etmek istiyorum: Ankara Global Araştırmalar Merkezi Başkanı Doç. Dr. İdris Bal, Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Emin Gürses, İstanbul Üniversitesi ve Harp Akademileri Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yaşar Hacısalihoglu, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Dr. Ercan Çitlioğlu.

Açılış konuşmasını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. Enver Hasanoğlu'nu kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. ENVER HASANOĞLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü)- Sayın Rektörüm, değerli konuklar, değerli panelistler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi olarak 2003 yılından beri aylık olarak düzenlemeye çalıştığımız panellerle ülkemizde ve bölgemizde öne çıkan olayları konunun uzmanlarıyla ele almaktayız. Üniversite olarak akademik faaliyetlerimizin yanı sıra düzenlediğimiz bu toplantılar sayesinde Merkezimizce yürütülen araştırmalarla kamuoyunu bilgilendirme ve karar alıcılara ışık tutma görevini yerine getirmeye çalışmaktayız.

Değerli konuklar;

Bugünkü panelimizin konusu, "**Terör: Terörün Siyasallaşması ve Uluslararası Boyutu.**" Uzun yıllardır terörle mücadele eden, hem 30 bin vatandaşını yitiren, hem de kalkınmaya ayrılacak kaynaklarının büyük bir kısmını terörle mücadeleye aktarmak zorunda kalan ülkemiz için, hem de 11 Eylül saldırıları sonrasında dünyada ulusal sınırları da aşarak terörü kaynağında yok etme şeklinde başlayan faaliyetlerin nedenleri ve geçirdiği aşamaların dikkatlice ele alınması gerekmektedir.

Değerli konuklar; terör Latince bir kelimedir, anlamı korkudan titreme. Ancak bununla beraber bugün en büyük zorluk, terörizm konusunda ortak bir tanımın yapılmamasıdır. Uzun yıllardan beri terörist saldırılara maruz kalan ülkemizde, bir yandan terörle mücadele yaparken, diğer taraftan da haklılığımızı Ortaya koymaya çalışmakta ve uluslararası platformda ortak mücadele yollarını da aramaktayız. Ancak aradığımız desteği bulmak bir tarafa, ülkemizde yürütülen mücadele için Batılı dostlarımız, terörist gruplara destek vermiş, daha da ileri giderek, güvenliğimiz için satın almak istediğimiz silahları ya vermemişlerdir ya da kullanımını engellemişlerdir.

Uluslararası platformda terörist bir faaliyette bulunanlar, bir devlette özgürlük savaşçısı, diğer bir devlette ise insanlık suçu işleyen bir terörist olarak kabul edildiği ortamda terörle mücadele etmek, sizin de takdir edeceğiniz gibi zordur.

Terör, bir başka açıdan kaynakların paylaşımıdır. Bugün terörün finansal kaynakları gelişmiş, ülkelerin para piyasalarından uluslararası şirketlerin ortaklığına kadar uzanan geniş bir alanda yer almakta ve giderek daha çok teknoloji ağırlıklı silahlara sahip olabilmektedirler.

Değerli konuklar;

Toplumsal barışın sağlanması açısından bugün ülkemizdeki ve coğrafyamızdaki terörü çok iyi bir şekilde tanımlamak zorundayız. Bunun için ise toplumun önderlerine ve üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Bütün bu gelişmeler ışığında sözü fazla uzatmadan sözü değerli panelistlere bırakmak istiyorum. Sizlere, panelistlere ve her zaman desteğini gördüğümüz Sayın Rektörümüze teşekkür eder, panelin başarılı geçmesini diler, hepinize saygılar sunarım.

SUNUCU- Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Değerli konuklar; Stratejik Araştırmalar Merkezimize çok teşekkür ediyorum. Ben bu kürsüden hep söylüyorum; üniversitelerin görevi, bir bakıma bizim görevimiz, ülkemizin sorunlarının çözümünde katkı sağlamaktır. Başkent Üniversitesi de bunları yapmaya çalışıyor ve iyi ki de yapıyor.

Ben tabii bir hekim olarak, Sayın Hasanoğlu burada konuşurken ve aslında bu paneli biz ilan ederken, kendi kendime diyordum ki, keşke bu paneli yapmaya ihtiyaç duymamış olsaydık. Neden? Hekimlerin görevi, insanları sağlığına kavuşturmaktır. Bir hastanın sağlığına kavuşabilmesi için, örneğin bir hastaya bir organ, bir karaciğer, bir böbrek takabilmek için biz âdeta kendimizi riske ediyoruz ve bu insanlar acaba bir öğün normal yemek nasıl yiyebilir diye çaba harcıyoruz. Biz bir bakıma zaman zaman hayatımız pahasına bunları yaparken, gerek ülkemizde, gerekse uluslararası düzeyde sapasağlam insanların böyle hunharca hayatlarına son verilmesini kabul etmemiz elbette ki mümkün olmuyor. Onun için diyorum ki, keşke bu tip toplantıları yapma ihtiyacını duymamış olsaydık. Ama maalesef bugün gerçekten insanoğlu, neredeyse yıllar önce İbn-i Sina'nın dediği gibi, âdeta kendi kendine kurt görevi görüyor.

İbn-i Sina ne dedi; "İnsan kendi kendinin kurdudur." Yani insanlar artık kendi kendilerini birden yok etmeye başlıyorlar. Niçin değerli konuklar? Eğer işin detayına inersek, maalesef sonuç olarak iş geliyor, kişisel veyahut da toplumsal çıkarlara dayanıyor. Oturup düşünüyorsunuz, en uzun yaşama ömrü, özellikle zaman zaman bizim ülkemizde de oluyor, çok nadir, diğer ülkelerde de oluyor, 100 seneyi belki bir parça

geçebiliyor, fevkalade nadir de olsa, bu tip insanlar dünyada olabiliyor. Ama bugün ortalama insanın yaşı nihayet 40'lardan 60-70-80'lere doğru, 90'lara doğru gidiyor. Bütün bu kısa ömre rağmen, maalesef insanlar, sapasağlam insanları öldürmekten hiçbir şekilde çekinmiyorlar. Neden? Sonuç, ya kendilerine çıkar sağlayacaklar veyahut da mensup oldukları toplumlara demiyorum, mensup oldukları gruplarına çıkar sağlayacaklardır. Bunun dışında maalesef herhangi bir şey söz konusu değildir.

Aslında terörün siyasallaşması diye bir şey söz konusu olamaz; çünkü siyasi terör olamaz. Terörün dinselleştirilmesi diye bir şey söz konusu olamaz; çünkü din, Yüce Allah'la kullar arasında olan bir olaydır. Öyle bir şey söz konusu olmadığı gibi, zaten Yüce Allah bizi yaratmış, yaratmış olduğu bir ortamda insanların kalkıp da “din uğruna ben insanları öldürüyorum” diye bir iddiaları olabilir mi? Eğer onu iddia ediyorlarsa, Maide Suresinin 32'nci ayetini lütfen okusunlar. Orada görecekler ki, “Bir insanı öldürmek, bütün dünyadaki insanları öldürmek kadar günahdır” diyor Yüce Allah. “Bir insanı yaşatmak yahut da sağlığına kavuşturmak, bütün insanları sağlığına kavuşturmak kadar da önemlidir” diyor. Böyle bir inançta teröre vasita olabilir mi veyahut da kabul edilebilir mi değerli konuklar? Ama maalesef bu hem ülkelerde, hem de uluslararası düzeyde asrın bugünkü şartlarında, başka bir deyişle insanlar aya gidiyorlar, turizm seferleri organize etmeye çalışıyorlar, bu dönemde bile insanların gerçekten para için veyahut da o meşhur “opium” için, başkalarına bir nebze “acaba onları nasıl keyiflendiririz” diye verecekleri o maddeler için acaba insanları öldürmek gerçekten değer mi ve bunu kabul etmek mümkün mü? Kesinlikle mümkün değildir. Tabii bu, işin çok makro boyutudur.

Ben aslında terörü düşünürken şöyle bir değerlendirme yaptım: Tabii bu, uluslararası düzeyde gerçekten insanların katledilmesi olayı, ama onun ötesinde terörün maalesef o kadar çeşidi var ki, ailede terör oluyor, caddelerde terör oluyor. Maalesef ülkemizde özellikle son zamanlarda artık “acaba sokakta yürürsem ne olurum” düşüncesi gündeme geliyor. Tabii bu da terörün bir başka durumudur. Bunları kabul etmek elbet ki mümkün değildir. Onun için biz, üniversite olarak gerek ülkemizi, gerekse uluslararası düzeyde insanlığı tehdit eden, her yönüyle tehdit eden; madden, manen ve insanların yaşamasına âdeta engel olan o saldırıları bir yerde çok şiddetli bir şekilde protesto ediyoruz, kınıyoruz ve bunu önlemek için de bütün herkese diyoruz ki, geliniz beraber olalım.

Biraz önce Sayın eski Meclis Başkanımız İsmet Beyin söylediği bir şey: Bir gün NATO toplantısında konuşurken, hani halkımızın arasında bir tabir var, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın” derler ya, Sayın Sezgin NATO toplantısında konuşurken demiş ki oradakilere, “bakın, siz bunu söylüyorsunuz, ama bu yılan bir gün sizi de sokarsa, o zaman ancak bu konuyu kabul edebilirsiniz.” İşte maalesef bir bakıma bu kadar uzun zaman geçtikten sonra ancak insanlar kendilerine olaylar geldiği zaman bunu kabul ettiler ve temenni ediyorum ve diliyorum ki, bundan sonra o saldırıların önlenmesinde gerçekten uluslararası çok

daha yakın işbirliği yapılsın; hem bizim ülkemizde o gencecik, sadece genç değil, çocukların, yaşlı annelerin ve genç insanların ölmesine engel olalım ve bu konularda yapılan harcamaları da insanların daha rahat ve ferah bir şekilde yaşaması için kullanalım.

Panelist arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, sizlere de bu toplantıya katıldığınız için teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI (Prof. Dr. Duygu Sezer BOZOĞLU)- Teşekkür ederim.

Sayın Rektörümüze teşekkürlerimi arz ettikten sonra toplantıyı panelistlerin katılımına açmak istiyorum. Başında izninizle birkaç gözlemlerde bulunmayı arzu ediyorum; fakat her şeyden önce tabii ki Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin çok değerli, emek vererek düzenlemekte oldukları bu konferanslar dizisi için de teşekkür ve takdirlerimi sunmak isterim. Birkaç kere bu deneyimden yararlanma ve hem dinleme, hem bazı katkılarda bulunmak üzere bu camia içerisinde bulundum ve her seferinde çok yararlı bir egzersiz, bir program olduğu izlenimiyle ayrılıp hemen kendi üniversitemde “biz de bunları başlatalım” şeklinde üniversitelerarası yarışma havası içine girmeye çalıştım, ama halen bunu başarmış değilim. Biz böyle muntazam, özellikle ülke sorunlarına yönelik; çünkü hem uluslararası, hem de burada çok çok önemli, ağırlıklı olarak ülke sorununu konuşuyor olacağız. Bunlar, hem büyüklerimiz, özellikle devlet tecrübesinden gelmiş büyüklerimizin görüşlerinden, deneyimlerinden yararlanmak için bize bir olanak sağlayan platform oluyor. O bakımdan bu kurumun bize sağlamış olduğu bu olanak, kanımca fevkalade önemli ve bu, aynı zamanda öğrencilerin katılımlarının sağlandığı bir ortamda olabilmesi ve değişik nesillerin, değişik deneyimlerin karşılıklı fikir alışverişinde bulunabilmelerini sağlayan bir ortam sağlaması açısından da fevkalade önemli.

Özellikle bu açıdan Üniversite'nin Stratejik Araştırmalar Merkezi'ne teşekkür etmek istiyorum. Biz genelde konuları sektörel sınırlar içinde, uzmanlık alanlarımız içinde tabii ki tartışıyoruz. Ancak değişik alanlardan gelen deneyimlerin, birikimlerin özellikle de genç nesillere aktarılması açısından böyle bir platformun özellikle önemli olduğunu düşünüyorum. Türkiye'de maalesef şöyle bir trend oluştu, bir eğilim oluştu: Üniversiteler, kendi başlarına bazı faaliyetlerde bulunuyor. Ben izninizle çok uzun seneler üniversite deneyimi içinde ayakta durmaya çalıştığım için, bunu bir miktar aktarmak isterim. Üniversiteler özellikle 10 yıl içinde büyük bir sayısal artış göstermiş durumda; fakat birbirimizle iletişimimiz çok az. Yeni kurulan üniversiteleri tanımıyoruz. Belki hata bizde, bireysel olarak bizde; fakat bu bireyselin ötesine geçip, kurumsallaşmamış bir yapıdan doğan bir sonuç gibi geliyor bana. Üniversiteler kuruluyor, kendi programlarını yapıyorlar ve belli bir şablon içinde kadrolaşıyorlar; fakat toplum ve diğer kurumlar bunları tanımıyor, biz birbirimizi tanımıyoruz. Tanıdığım yüzler, ancak jürilerde karşıma çıkıyor ve ondan sonra

zaten bir-iki kere yahut en iyi durumda bir kere yahut da iki-üç kere karşılaştıklarım. Ondan sonra o yüzler ve o kadrolar tekrar bilinmez bir alana yayılıyor. Böyle faaliyetler, bizim birbirimizi tanımamamıza ve bir güç olmamıza yarayacaktır. Üniversite, şu anda bazı kurumların dışında toplumda çok fazla yankı yapan bir güce sahip değil maalesef, bu benim görüşüm. Bilgi birikiminin ve bilgi dağarcığının bulunduğu merkez bu ve Türkiye'yi dünyaya taşıyacak, çağa taşıyacak, değişik alanlardaki ihtisas gücüyle dünyaya taşıyacak belli başlı kurumlardan birisi; fakat bugün Türkiye'de sesi duyulan güç merkezlerinin içinde Türk üniversitelerinin yer aldığını en azından ben söyleyemeyeceğim. Bazı resmi kuruluşların dışında YÖK'ün ismini çok sık duyuyoruz, bazı üniversitelerin de bazı konferanslar ve bunlar da tartışmalı konferanslar, örneğin "bir Ermeni konferansı olsun mu, olmasın mı" şeklinde, o zaman duyuyoruz. Bunun dışında, fikir oluşturmak, bilgiye dayalı fikir oluşturmak ve ülke sorunları karşısında ciddi bir dayanışma gösterme yeteneğini oluşturacak, kabiliyetini oluşturacak bir üniversitelerarası etkileşime henüz girdiğimizi söyleyemeyeceğim. Halbuki bu tip faaliyetler, değişik uğraş alanları sahiplerini bir araya getirerek ve bana göre en önemlisi de devlet tecrübesine sahip değerli beyinleri, Türkiye'ye hizmet etmiş beyinleri bu platformda toplayıp hem üniversite öğretim üyelerine, elemanlarına, hem daha genç nesillere, örneğin öğrencilere aktararak bu etkileşimi sağlama platformunu sağlıyor olması, benim için bu Merkezin çok değerli bir katkısıdır.

Bugünkü konumuz, tabii ki çok güncel bir konu, birkaç senedir güncel olmaya devam eden, daha doğrusu Türkiye açısından 20 senedir devam eden bir konu, Türkiye'yi can damarından vuran bir konu. Onun için uzman arkadaşlarımız, şimdi sizlere sunuşlarını yaptıktan sonra, sizlerin katkılarını bekleyeceğiz; çünkü hakikaten hepimizin ciddi olarak duyması, düşünmesi, fikir geliştirmesi, strateji geliştirmesi gereken bir konu.

Bugün ben birkaç yine son sıralarda yurtdışında temaslarda bulunma imkânını görünce, bazı ülkelere gıpta ettim yeniden; çünkü her ne kadar Sayın Rektörümüzün de ifade ettikleri gibi, bu uluslararası bir konu. Uluslararası bir konu olmanın yanında, Türkiye kadar şiddetle bu konu içine çekilmiş ve bundan zarar görmüş, bundan incinmiş, en azından Avrupa ülkesi, Londra ve İspanya'nın dışında -ki onlar da çok değişik koşullar altında gerçekleşmiş durumlar- bahsedilemez. Yani gelip geçici bazı terör hadiseleri olmuştur; fakat bu 11 Eylül'den sonra gelişen Londra'daki, Madrid'deki ve daha önce ETA adı altında, IRA adı altında yapılan terörizmlerin dışında Avrupa'da terörizmden çekmiş ülke yoktur; Türkiye bundan çok çekmiştir. Onun için Türkiye'de bu konunun çok ciddi olarak gündemde tutulması ve değişik yönlerden tartışılıp karar vericiye görüşlerimizin yansıtılabilecek bir platformun oluşmasının yararının elzem, kaçınılmaz olduğunu düşündüğüm için, bugünün özellikle ehemmiyetine yüksek dikkatlerinizi çekmek isterim.

İzninizle konuşmacılara söz vermek istiyorum ve burada basılı olduğu şekilde sırayı izleyeceğim. Önce arkadaşlarımızı, panelistleri daha önceki konuşmaya başlarken tanıştırma imkânını bulmuştuk. Ben sırayı izleyerek önce Sayın Doç. Dr. İdris Bal'dan başlayacağım. Konuşma süremizi her bir konuşmacı için 15–20 dakika ile sınırlamıştık. Yalnız, sizlerden bir ricam, her birinizin hangi konu üzerinde odaklaşacağımızı anlatarak başlarsanız, izlemek bu bakımdan daha kolay olabilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Doç. Dr. İDRİS BAL (Ankara Global Araştırmalar Merkezi Başkanı)- Teşekkür ederim.

Öncelikle tüm dinleyicilere saygı ve muhabbetlerimi sunuyorum ve değerli hocamın söylediği gibi, düşünce kuruluşlarının ve üniversitelerin bir ülkenin düşünen beyinleri olduğunu ve ne kadar farklı açılardan bakabilirsek, daha doğru kararlar verebileceğimizi, ortak akla ulaşabileceğimizi belirtmek isterim. Şahsen mütevazı olarak Ankara Global Araştırmalar Merkezi çatısı altında çalışmalar yaptığımızı da belirtmek isterim.

Bu paneldeki konuşmamda, öncelikle terör, terörizm, uluslararası ilişkiler ve dış politika açısından neyi ifade edebilir, kısaca onun altını çizeceğim. İkinci olarak, terör olayında aktörler kimlerdir, bu aktörleri belirteceğim. Üçüncü olarak ise terörle mücadele edilebilir mi, zorlukları nelerdir, bunların altlarını tekrar çizeceğim ve soru-cevap bölümümüz olacak sanırım, o kısımda daha detaylı, bir soru olursa, talep edilirse, ona göre cevap verebilirim. En son olarak ise, bu terör sorunu şu anda tabii ki özellikle 11 Eylül sonrası küresel bir sorun haline geldi, ama Türkiye için bu zaten daha eskiden beri önemli bir sorundu, Türkiye'deki sorunla ilgili bir yaklaşımımı ortaya koyacağım.

Öncelikle uluslararası ilişkilerde aktörler, devletler, diğer aktörleri etkileyebilmek için farklı araçlar kullanırlar; diplomasi kullanırlar, propaganda kullanırlar, ekonomik yardım yaparlar, nihayetinde savaşırlar. Ama bir de bunun alt başlıkları vardır, aşağı yukarı her şeyi kullanabilirler, terörizmi kullanırlar. Ne olarak kullanırlar; bir dış politika aracı olarak, uluslararası politikayı yönlendirmek için, başka bir devletin politikalarını etkileyebilmek için kullanırlar. Bunun ne olduğunu hepimiz de çok iyi biliyoruz; bir Suriye örneğini çok iyi biliyoruz, Kenya'da Öcalan'ın yakalanması örneğini çok iyi biliyoruz. Hatta terör değil, çok masum gözükken insan hakları bile, aslında bir dış politika aracı olarak kullanılabilir. Sadece günümüzde değil, Osmanlı'nın yıkılışı sürecine baktığımızda, aslında bunun dünden bugüne devamlı kullanıldığını biliyoruz. Yani aynen bir bıçakla güzel domates de kesebilirsiniz, güzel yemekler de pişirebilirsiniz, ama aynı mutfak bıçağıyla insan da öldürülebileceği gibi, insan hakları konusu bile dış politika aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu tespitten sonra, bu terörizm olayında taraflar kimlerdir? Öncelikle devlet vardır, teröristler ve kamuoyu. Bunlardan en önemlisi kimdir? En önemlisi kamuoyudur. Neden? Çünkü her iki aktör de kamuoyuna

mesaj vermeye çalışmaktadır. Dolayısıyla devlet, mücadelesini hukukun sınırları içerisinde yapması gerekir. Zaten teröristlerin istediği, devletin “bu olağandışı bir durumdur” diyerek hukuku çiğnemesidir, yanlışlıklar yapmasıdır ki, teröristler kendi yapacaklarını meşrulaştırabilsin. Devlet, iç hukuka ve uluslararası hukuka saygılı olmalı, onların içerisinde hareket etmelidir. Tabii teröristlerin böyle bir derdi yoktur, ne ahlaki, ne hukuksal bir sınırlama vardır. Dolayısıyla devletin, kamuoyunun desteğini arkasına alması gerekir; sivillerin zarar görmemesi gerekir. Zaten teröristler, genelde çok insanı öldürmek istemezler, daha fazla medyada gözükmek ve o korkularını daha fazla ülkenin dört bir yanındaki insanların kalbinde hissettirebilmek isterler. Yani en önemli aktör tabii ki kamuoyudur. Buna devletlerin, demokratik devletlerin dikkat etmesi gerekir.

O zaman devletler nasıl mücadele edecektir? Mücadele çok mu kolaydır? Aslında çok kolaydır; eğer demokratik, liberal ülke değilseniz, çok kolaydır. Bir örnek verirler: İran’da ihtilalden sonra ilk altı ayda teröristler terör estirmiştir, devlet büyüklerini öldürmüştür, insanlar sokağa çıkmaktan korkmuştur, ama ikinci altı ayda ise teröristler kaçacak delik aramıştır. Neden? Çünkü oradaki idare, tuttuğunu asmıştır, tutamadıkları kaçtırsa canlarını kurtarmıştır. Tabii kolaydır, ama siz demokratik, liberal bir ülkeyse, tuttuğunuzu asabilir misiniz? Yani biraz önce söylediğim gibi, hukuk kurallarına uymanız gerekir, aceleci davranmamanız gerekir, kamuoyunu dikkate almanız gerekir. O anlamda demokratik ülkelerin, liberal ülkelerin mücadele etmesi hakikaten çok zordur ve ciddi sorunlarla baş etmek mecburiyetindedirler.

En başta nasıl bir araç kullanılması gerekir? Ordu kullanılsın mı, kullanılsın mı; polis yeterli midir, değil midir; polis, artı diğer ekonomik, sosyal düzenlemeler yeter mi, yetmez mi? Aslında burada altın bir kural yok. Diyelim ki şu salonda biz fare yakalamak istiyoruz, 5-10 tane fare koşturuyor burada. Hemen aklımıza ne gelebilir? Bir otomatik silah alırız, hakikaten hepsini de öldürebiliriz, ama onu öldürürken kesinlikle etrafı dağıtırız, insanları da öldürürüz. Demek ki her formül, her ortamda yeterli değil. Belki de bir kedi olsa yanımızda, onu salsak, o daha az bir tahribatla işi halledecektir. Ama buradan şu sonuç çıkıyor: Fare yakalamak için otomatik silahtan ziyade, kedi daha etkili bir araçtır. Ama karşımızda bir yaban domuzu varsa, öyle bir durumda belki bir aslan lazım. Dolayısıyla burada bir açmaz var ve çok dikkat etmek lazım; bu açmaz karşısında olaya, yere, örgütün durumuna göre farklı araçlar kullanmak lazım. Türkiye Orduyu kullanmamış mıdır; kullanmıştır, iyi de etmiştir. Hangi durumda iyi etmiştir? Kuzey Irak’ta bir güç boşluğu oluştuğunda, PKK yerleştiğinde belirli hedefler vardır, Türkiye Orduyu kullanmıştır, ama şehir içinde bunu kullanamazsınız. Belki daha özel birlikler kullanmanız lazım, orada da şöyle bir açmaz var: Bunlar hukukun içerisinde kalması lazım; kendilerine devlet tarafından verilen yetkileri şahsi çıkarları için kullanmaya başladıkları zaman, yine o kamuoyu aktörünü üzmüş oluruz ve hatta birileri bize devlet olarak “siz de teröristsiniz” diyebilir. Dolayısıyla hakikaten sıkıntılı ve altın bir formül olmayan bir konudur.

Diğer taraftan, medya terörle mücadelede dost mudur, düşman mıdır? Biraz önce söylediğim gibi, teröristler ülkenin dört bir yanındaki insanlara korkularını ulaştırmak ister. Bir gazeteyi veya televizyonu düşünün; bir kişi kaçırılmış, onu yavaş yavaş öldürüyorlar, parmaklarını kırıyorlar, sonra başka şey yapıyorlar, bunu aynen verse veya aynen haber haline getirse yalancılık yapmış olur mu? Doğruyu söylemiş olur, ama tam teröristlerin istediği şeyi yapmış olur; çünkü bunu duyan herkes o korkuyu hisseder ve de teröristler amaçlarına ulaşmış olurlar. Dolayısıyla burada aslında medyayı düşman olarak algılamak yerine, medyayla güvenlik güçlerinin bir uyum halinde hedefe yönelik çalışmaları gerekir. Medyanın terörün sebepleri üzerine fazla vurgu yapmak yerine, ki o yapılacaktır, hakikaten toplantılarda, beyin fırtınalarında çözümler bulabilmek için; fakat medyada daha ziyade terörün vahşet tarafına vurgu yapılması lazımdır, işbirliği yönüne vurgu yapılması lazımdır. Aksi takdirde yasaklama getirmek bir çözüm değildir.

Pazarlık yapalım mı, yapmayalım mı? Tabii ki yapmayalım, tabii ki yapmamalıdır devletler. Ancak dünyada öyle olaylar olmuştur ki, bir elçi kaçırılabilir, bir bakan kaçırılabilir, bir başbakan kaçırılabilir, ister istemez tabii ki bazen pazarlık yapma durumunda kalabilir devletler. Eğer “pazarlık yapmadım” deyip daha sonra pazarlık yaptığı ortaya çıkarsa, kamuoyunda tabii ki “devleti kim yönetiyor, ikinci pazarlık neyin üzerinde olacak” gibi yeni korkular, devletin prestijini aşındıran gelişmeler ortaya çıkacaktır.

Teröristleri caydırabilir miyiz? Teorik olarak caydırabiliriz diyebiliriz belki, ama caydırıcılığın mantığı şudur: Atılan adımın bize getirisi, kârı, bize getireceği zarardan azsa, biz bu adımı atmazız. Hal böyleyken teröristleri nasıl caydıracağız; bunların devleti mi var, toprağı mı var, belirli tellerle çevrilmiş yeri mi var? Genelde yoktur. O zaman terörü caydırmak, daha doğrusu teröristleri caydırmak neredeyse mümkün değildir.

İkincisi, istihbarat ve erken uyarıdır. İstihbarat bireylerle toplanabilir, makinelerden yararlanarak toplanabilir. Özellikle siz bireyleri terör örgütlerinin içerisine koyamazsınız; çünkü o bireylerin terör örgütleri içerisinde yaşayabilmeleri için, terörist gibi hareket etmeleri lazım. Bu da sözlerimin başında söylediğim gibi, demokratik, liberal bir ülkede, hukuk devletinde mümkün değildir; çünkü bizim memurlarımız, teröristleri takip için bile olsa hukuku çiğneyemez, masumları öldüremez. Dolayısıyla böyle bir açmazla da karşı karşıyayız devletler olarak.

Savunma, savunma yapabilir miyiz? Tabii ki herkesin çok iyi bildiği gibi, teröristler her şeye, her yerde, her şekilde saldırabilir. Devletler de her şeyi, her yerde, her zaman, her şekilde savunamaz. Dolayısıyla bu da ciddi bir sıkıntıdır. Tabii savunmayı ikiye ayırabiliriz: Aktif savunma, pasif savunma. Pasif savunma şudur: En önemli binaları, yerleri, kişileri korursunuz. Ama bu çare midir? Hiç çare değildir; çünkü siz önemli yerleri koruduğunuz zaman, teröristler daha az önemli yerleri seçerler ki bunu Türkiye'deki PKK

örneğinde gördük. Siz önemli binaları, kişileri koruduğunuz zaman, daha az önemli hedeflere yönelirler. O zaman aktif savunmanın öneminin altını çizmek lazım. Yani iyi bir istihbaratla daha terör saldırıları gerçekleşmeden siz müdahale etmeniz, yakalamanız, önlemeniz gerekiyor, ama biraz önce söylediğim gibi, istihbarat hususlarında sıkıntılarınız var.

Misilleme yapabilir misiniz? Bu da caydırıcılıkla biraz alakalı. Misilleme şu demektir: Birisi size bir tokat vurduysa, siz dönüp ona bir tane yumruk vurursunuz. Ama teröristlerin misilleme yapacak bir yeri, toprağı, malı, makinesi yoksa neye misillime yapacaksınız? Yani yapamayacaksınız. Ancak şöyle misilleme olabilir: Teröristleri destekleyen devletlere misillime yapabilirsiniz. Örneğin Türkiye'nin 1998'de Suriye'yi tehdit etmesi gibi ki bu tehdit olmasaydı, muhtemelen Öcalan hâlâ Suriye'de olabilirdi. Yani teröristlerin kendisini değil, ama destekleyenleri misillemeyle korkutabilirsiniz. O zaman şöyle bir durum ortaya çıkıyor: Günümüzde iletişimdeki ve ulaşımdaki gelişmeleri de dikkate aldığımızda, artık çözümlerimiz de global, küresel olması lazım; çünkü tüm güzelliklerin küreselleşmeyle beraber bu imkânlardan, olanaklardan yararlanarak dünya çapında faaliyet gösterdiği gibi, yanlışlıklar da, illegal faaliyetler de dünya genelinde faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla teröre karşı da çözümler, küresel temelde ele alınmalı, küresel bazda işbirliği yapılmalı. Bu mümkün mü? Teorik olarak mümkün, ama pratikte mümkün değil. Niye mümkün değil? Aslında her şeye rağmen uluslararası ilişkiler hâlâ anarşik gözüküyor. Zaten uluslararası hukuk, bu anarşik ilişkileri mümkün olduğunca belirli kurallara, kaidelere bağlamaya çalışıyor, mümkün olduğunca az anarşik hale getirmeye çalışıyor. Neden? Sözlerimin başında söylediğim gibi, terörizmi karşı tarafı, diğer aktörü yıpratılabilmek için bir araç olarak kullanıyorlar. Biraz önce Suriye örneğini verdim, Yunanistan örneğini verdim, örnekleri çoğaltabiliriz.

Dolayısıyla bu, çözüm bulunması zor bir konu, samimiyet gerektiriyor, uluslararası ilişkilerdeki aktörlerin samimi davranması gerekiyor. Aksi takdirde bu iki tarafı keskin bir bıçak ve kılıç; eğer sen, beni yıpratın terörist grupları bir dış politika aracı olarak kullanıyorsan, ben sabrederim, ama unutmayın ki benim de seni yıpratın terör gruplarını kullanma gibi, destekleme gibi bir şansım olduğunu unutmamak lazım. Eğer tüm ülkeler de böyle davranırsa, uluslararası ilişkilerde kargaşa (kaos) olur, dünya barışı ciddi zarar görür.

Ben daha fazla süremi aşmamak için, konuşmamı şöyle bağlamak istiyorum: Bizim bu bağlamda ciddi sorunumuz var. Çözümler neler olabilir? Ben şöyle düşünüyorum: Çözüm, sadece dağda veya şehir içerisinde veya sınırlarımızın ötesinde teröristlerle birebir mücadele değildir. Çözüm, aslında terör neden ortaya çıkıyor, terörün kaynakları nelerdir, onun kökünü kurutmak. Yani bahçede çimenler var, çimenleri biçmek çözüm değildir; önemli olan, onun güneşini ve suyunu kesmektir. Bunun için de şöyle düşünüyorum: Fiziksel kanunlar vardır, güneşin etrafında dünya ve yıldızlar döner. Biz neden acaba dünyanın etrafında güneş ve diğerleri dönmüyor diyemeyiz, bunun olabilmesi için çekim gücü olması

lazım veyahut da bizim insanlarımız neden Batı Avrupa ülkelerine, Amerika'ya gitmektedir, hatta değişik formüllerle, yalan evlenmelerle oralarda kalmanın yollarını aramaktadır; çünkü cazibe vardır, çekicilik vardır. Dolayısıyla ben şöyle düşünüyorum: Eğer Türkiye, ekonomik, siyasi, demokratik, maddi ve manevi cazibesini arttırdığı zaman, ülke içindeki gördüğümüz PKK benzeri sorunlar zayıflayacaktır, destekçileri zayıflayacaktır, hiç kimse bu pastadan pay almaktan geri durmayacaktır. Tam tersine, bizimle uzaktan yakından ilgisi olanlar bile, bu ilgilerini, bağlarını ortaya koyarak bu pastadan pay almaya çalışacaklardır. Belki şu anda sorunlu gözüktüğümüz Ermeniler, Yunanlılar, “biz yüzyıllardır beraber yaşadık, yemek kültürümüz, musikimiz benzerdir” deyip bağ kurmaya çalışacaklar. Aynen Şener Şen'in filminde olduğu gibi; tren istasyonunda sıradan bir memur iken kimse yüzüne bakmazken, piyango vurduktan sonra herkes bağlar kurarak “ben sizin öğretmeninizin, kız kardeşinin oğluyum” gibi yaklaşmaya çalışıyordu, hatırlarsınız.

Dolayısıyla sözlerimi bağlarken şunu söylemek istiyorum: Terörle mücadele etmeliyiz, ama unutmamak lazım ki, temelde cazibesi olan, insanların yaşamak istediği bir ülke oluşturmalıyız diye düşünüyorum.

Herkese saygı ve muhabbetlerimi sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim İdris Bey.

Doç. Dr. Emin Gürses'e sözü veriyorum.

Buyurun.

Doç. Dr. EMİN GÜRSES (Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)-

Teşekkür ederim.

İdris Hoca, kendi özel konusu olduğu için konuyu teferruatlı anlattı. Bu işler, biraz devlet meselesi, devlet idaresi meselesi, Temel'le İdris'in meselesi gibi değildir. Devlet, bir ittifaktır; bu ittifakın içinde işçi sendikaları olur, işadamlarının sendikaları olur, asker-sivil bürokrasi olur, bir ittifak halinde devlet idare edilir, dünyanın her yerinde böyledir. Bu ister liberal demokratik devlet olsun, ister sosyalist olsun, hepsinin kendine göre bir hukuku vardır ve belli ittifaklarla devlet idare edilir. İttifakın dışında kalanlar, bazen “Allah böyle yazdı” der, kenara çekilir. İttifakın dışında kalanlardan bazıları diyebilir ki, “bu kontrolde ben de söz hakkı istiyorum.” Bazıları eline silah alır, bazılarının ekonomik gücü vardır, gazeteye ilan verir, hükümeti devirir, yöntemler farklıdır.

Örgüt, dışlanan bir grubu temsil edemezse, küçük bir örgüt olarak kalır. Örnek neresi? Quebec bölgesi. Quebec Kurtuluş Cephesi, İngiliz diplomat James Cross'u kaçırdı. Ekim 1970'de Trudeau hükümeti Quebec bölgesinde olağanüstü hal ilan etti. Bir şafak vakti Montreal bölgesinde stratejik noktaları ele geçirmek için 1500 kişilik bir federal paraşütçü birliği bölgeye gönderildi. Rehinelerin serbest bırakılması

için görüşmelere katılan liderler dahil 250 Quebec Kurtuluş Cephesi taraftarı tutuklandı. Diplomat serbest bırakıldı fakat çalışma bakanı LaPorte öldürülmüştü. Şiddet hareketlerinde toplumsal desteği bulamadı. 7-8 milyon Fransızca konuşan Quebecli, otonomisi olduğu halde Kanada’da ayrı bir devlet kurmak istedi. Etnik gruplar çoğunlukla, bir fırsat görürlerse devlet kurmak isterler. Yani bu Güneydoğu’da PKK için de aynıdır. Bölgesel krizi bir fırsat olarak kullanmaya çalışıyor liderlik. Ekonomik nedenlerin ilk başlarda öne çıkarıldığı görülür. Kuzey İtalya’dakiler İtalyan değil mi; İtalyan. Ne diyorlar? “Güneydekiler fakir, ben ayrılmak istiyorum.” Bu iş, sadece etnik temelli değildir, bütün etnik temelin arkasında bir de bunu organize eden, destekleyen ekonomik v.s. konulara da bakmak lazım. Tabii ki bunu götürecek bir liderlik kadrosuna ihtiyaç vardır, liderlik olmazsa, bütün hareketler sadece basit şiddet eylemlerinden öteye geçemez.

Bu tür örgütlenmelerde liderlik ne diyor genellikle; “eğer ben devlet denilen ittifakın dışına itildiysem bunu kabul etmiyorum ve bu ittifakta yer almak istiyorum.” Bunun için uygun koşullar nelerdir? Sistemsel krizler bu taleplerin öne çıkmasına neden oluyor çoğunlukla. Kuzey İrlanda’da şiddet, Güneydoğu’da şiddet, Bask Bölgesi’nde şiddet ortaya çıkıyor. Kuzey İrlanda’daki biraz daha farklıdır; Kuzey İrlanda’da şehirleşme oranı yüksek. Belfast’ta IRA üyeleri bellidir. Profesyonel bir yapılanma var. Üye sayısı 800 civarındadır. Bunun dışında IRA’ya destekçi geniş bir katolik toplum var. Fakat bize geldiğiniz zaman durum farklıdır. PKK bir köylü örgütüdür, geniş katılıma açıktır.

Bu örgütler iktidara ortak olmak istiyorlar. İktidara ortak olmak imkânları olmazsa ne yapıyorlar; “o zaman federasyon isteriz” diyorlar. Federasyonda bakıyorlar ki, bu iş kârlı iştir, o zaman “devlet isteriz” diyorlar. Şimdi Bask Bölgesi’ne her türlü haklar verildi, değil mi? Bask Bölgesi ne istiyor; “ben ayrı devlet olmak istiyorum” diyor. Neden istiyor? İspanya’nın sanayi bölgesi burası. Tarih boyunca deniz ticareti bölge ekonomisini geliştirmiş. Kendi ayakları üzerinde durabileceklerine kanaat getirmişler. Bu da ayrılıkçı talepleri güçlendirmiş.

İktidara ortak olmak isteyenler, güçlenmek için olumlu koşullar bulurlarsa iktidara ortak olmak isterler yahut da federasyon veya devlet isterler. Ama bu koşulları kim yaratır? Devleti yöneten o ittifak yaratır; yanlış işler yapar ve o koşullar hazırlanır. Siz bu işin zamanında tedbirini almazsanız”. 3-5 tane çapulcu” falan dersiniz, sonuç bugün karşılaştığımız sorunlar olur. Temel’in hikâyesini biliyorsunuz; Temel bir gün parasız kalmış. Bakıyor ki, bu kadar banka var, bunlarda para dolu, bende yok. Akşamı bekliyor, alıyor bir demir testere, bankanın demir penceresini kesmeye çalışıyor. Bekçi “hemşerim, ne yapıyorsun orada” der. Temel, “görmüyor musun; kemeñçe çalışıyorum.” Diye cevap verir. Bekçi, “Hemşerim, kemeñçe çalışıyorsun, ama sesi biraz bozuk geliyor.” Temel, “onun sesi asıl yarın çıkacak.” Diye cevap verir. Bu işlerde tedbiri

zamanında almazsan sesi yarın gürültülü çıkar. Sesi çıktı mı, ondan sonra o kamuoyunu bir daha sükunete davet etmeniz zor olabilir.

PKK Merkez Komitesi Üyesi biriyle Londra'da konuşuyorum. Bana diyor ki, "biz öyle bir duruma geleceğiz ki, uluslararası kamuoyu bizi inkâr edemeyecek." Oraya gelmedi mi? Bu 12 sene evvelki bir olay. Ne yapıyorlar; uluslararası faaliyetlerini arttırıyorlar. Bütün örgütlerde var. Bakın, PKK'da olduğu kadar, bütün örgütlerin dış sorumlu birimleri vardır, yani daire daire çalışırlar. Nasıl bizde Dışişleri Bakanlığı varsa, bütün örgütlerin dışişleri bakanlığı vardır, adı dışişleri bakanlığı değil. IRA bunu Amerika'da yaptı, ETA bunu Fransa'da ve Brezilya'da, PKK bunu bütün Avrupa başkentlerinde. Bütün örgütlerin içinde en çok konuşulan neydi, biliyor musunuz; insan hakları ve demokrasi. Ne diyordu Henry Kissinger; "biz Sovyetleri insan hakları ve demokrasi propagandasıyla yıktık."

İngiliz hükümeti Londra merkezli Uluslararası Af Örgütü'ne (Amnesty International) fon ayırıp Çin konusunda hazırlanan raporları Çin ile ticarete baskı unsuru olarak kullanmayı denemişti. Fakat Çin hükümeti buna aldırış bile etmemiş, sadece Çin'in insan hakları anlayışı batıninkiyle aynı değildir yolunda bir açıklama yaparak Londra'yı terslemiştir. Devlet böyle olacak.

Bana gavur arkadaşlar soruyorlar, diyorlar ki, "Türkiye'de bu kadar silahı nereden buluyorlar bu örgütler, bu nedir; asker bulamıyor, polis bulamıyor da bu örgüt bu kadar silahı nereden buluyor?" Belçika'da silah ticareti yapan Belçikalı şirketler var. PKK'lılar gidiyor buradan temin ediyorlar. Kani Yılmaz'ı öldürdüler ya, Kani Yılmaz o işleri yapardı. Sonra paraları kaptı kaçtı, onu da öldürdüler. Ama unutmayın, Kani Yılmaz'ın öldürülmesine izin veren, bizim Kuzey Irak'ta daha önce müttefik diye saydığımız devletlerin istihbarat birimleriyle bağlantılıdır. Çünkü PKK'nın eski silahlı kanadını tasfiye edip silahsız kanatları öne çıkartmaya çalışıyorlar. Ama dünyada felaket geliyor, felaket herkesi vuracak. Belki savaşın içindekiler, her gün adam ölür, ama kanıksarlar. Ancak sakın bir semtte otururken bir silah sesi duysanız ürkersiniz.

Örgüt yöntemi budur; merkezi otoriteyi zorluyor, dış bağlantılarını kuruyor, merkezi otoriteye baskıyı arttırıyor, taviz koparmak için. Gerekirse bombalamayı yapıyor, ama yetmedi bombalama gücü, ilişki kurduğu bazı merkezi ülkelerin istihbarat şefleri onlara yardımcı oluyor. Yani örgüt atacak bomba bulamadı mı, devletin zaafından dolayı bombanın sağlanmasında yol gösterecek istihbarat şefleri öne çıkar. Onlar da Ankara'ya sık uğrarlar. Yani bu işleri takip mi etmek istiyorsunuz, Türkiye'de ne oluyor diye, Ankara'ya bakacaksınız. Vatanseverlerin çoğunluğu da burada, şeytanların da çoğunluğu buradadır, en tehlikeli yerler başkentlerdir. Bakın, Londra'da bomba patlarsa ekonomi allak bullak olur, Manchester'de olsa bir şey olmaz, bu iş böyledir.

Devlet olarak tedbirleri zamanında alacaksınız, bu ittifakları göreceksiniz. Dünyada hiçbir örgüt yoktur ki, PKK kadar itirafçısı olsun. Bu neyi gösteriyor; adamlar bize gelmeye meyilli, demek ki işimiz kolay. Bir

IRA üyesini itirafçı yapmak için adamın ayaklarını, kollarını kesseniz, yine itirafçı olmaz. Devletin ne olduğunu bilmezsek, devleti kimler yönetiyor, uluslararası sistem nasıl çalışıyor, göremezsek, bu tür örgütlerle dağlarda savaşmakla boşuna zaman harcarız. Asıl tehlikeli insan, eline silah alıp dağa çıkandan ziyade Ankara'da gelişigüzel konuşanlardır. Dağdaki adamla savaşmak nisbeten kolay iştir, bunu siyasi sonuca bağlamaktır zor olan.

Bir gün Londra'da bir toplantı yapılıyor, PKK Merkez Komitesi toplanmış. Toplantıda kimler var? İngiliz istihbaratı orada. Harvard Üniversitesi'nden Dr. Hovennasyan diye biri var; dedim ki, "Dr. Hovennasyan, senin burada ne işin var, Harvard'dan buraya neden geldin?" Orada Özgür Gündem Gazetesi vardı, onun da Londra temsilcisi oradaydı. Dedim ki, "bunlarla ne görüşüyorsunuz?" "Biz ortak tavır alıyoruz Türk devletine karşı." Dedim ki, "Hovennasyan ne bekliyor Türk devletinden?" Diyarbakır eski başkentleri, Van da eski tarihi merkezleriymiş. Dedim ki Özgür Gündem Gazetesi temsilcisine; "sen Diyarbakır'ı, Van'ı istiyorsun, Hovennasyan'la işbirliği yapıyorsun. Hovennasyan burayı alacak senden. Türklerden almak zor, Kürtler sahipsiz olduğu için onlardan kolayca alırsız hesabını yapıyorlar. Osmanlı'dan Kûdüs'ü alamayanlar Osmanlı'nın dağılmasıyla bu imkana kavuştular ve Araplar'dan aldılar. Hesap budur.

Kuzey Irak'a gittik. Barzani hâlâ orada kendi gücüyle var olabileceğini düşünüyorsa yanılıyor. 1989 senesi, bir musevi arkadaşım var, North London Polytechnic'te, bana dedi ki, "bizim Müslüman bir İsrail'e ihtiyacımız var." "Bu Müslüman İsrail nedir?" diye sordum. Dedi ki, "İsrail üzerinde büyük bir yük var. Öyle bir Müslüman İsrail kurmamız lazım ki, herkes onunla uğraşsın, bizi unutsun." Kuzey Irak'taki Kürdistan projesi, Müslüman İsrail'dir. Kürdistan, emperyalizm olmadan yaşayamaz, burada yaşaması için emperyalizmle işbirliği yapması lazım. Zaten komşularıyla iyi geçinmenin yolunu ararsa tasfiye edilir.

İsrail, ordusundan bazı subayları disiplinsiz diye atıyor ya da emekli ediyor. Disiplinsizlik diye bir şey yok aslında. "Kuzey Irak'a git, orada eğit" talimatı alıyorlar bazıları. Kuzey Irak'ta Barzani taraftarlar ve PKK yanlılarına bu tür destek eğitimi sağlanıyor.

Biz işleri böyle bırakalım da kendi kendine olsun"la olmaz. İdris, bir gün Temel'e diyor ki, "Temel, bir karı bulmuştun, evlenecektin, ne oldu?" Temel cevap verir; "vallahi İdris kardeşim karıyı buldum da, kocasının ölmesini bekliyorum."

Teşekkür ederim arkadaşlar.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, Emin Beye tabii çok teşekkür ederiz. Yalnız, Emin Bey bitirdi diye salonu boşaltmak yok. Bundan sonraki konuşmacılarımıza da Allah'tan yardım diliyorum. Bu kadar espriyle mi konuya yaklaşacaklar, onu bilmiyorum; fakat eminim Sayın Doç. Dr. Yaşar Hacısalihioğlu Beyefendi ve Dr. Ercan Çitlioğlu Beyefendi, aynı dinamizmle bize bu konuda açıklık getirmeye çalışacaklardır.

Buyurun Yaşar Bey.

Doç. Dr. YAŞAR HACISALİHOĞLU (İstanbul Üniversitesi ve Harp Akademileri Öğretim Üyesi)-
Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Emin Hocanın ne temposuna, ne diline ulaşamam, ama bir şeyler yapmaya çalışacağım. Aslında Emin Hoca, terörün uluslararası boyutuna değindi diye düşünüyorum. Bizim başlığımız, “Terörün Siyasallaşması ve Uluslararası Boyutu.” Aslında yeterince karmaşık da bir başlıktır. Bu çok doğaldır. Çünkü terör zaten karmaşık bir denklemdir. Bu karmaşık denklem içerisinde ben olabildiğince bir netlik aramaya çalışacağım ve oradan biraz Türkiye’ye gelmek isteyeceğim ve daha çok bu denklemin jeopolitik derinliğine girmek niyetlisim; ama belki çok daha kucaklayıcı bir kavram olarak terörün bir ekonomik-politik tabir olduğu iddiası içinde olacağım.

Dolayısıyla bu noktadan bakılacak olursa, terörün çok temel olarak karmaşık, karanlık gibi görünen, derin bağlantıları olan zorlu bir denklem olduğudur. Öyledir, ama bu denklem içerisinde acaba hiçbir şey yapılamaz mı? Bence yapılabilir. Bunlardan birincisi, bu denklemin bir kere iki yüzünün olduğunu, iki ayağının olduğunu kabul emeliyiz. Bunlardan bir tanesi, bizim görmemizi sağlayan ayağıdır; göstermek istediği neyse, onları yansıttığı ayaktır, aslında biraz görünen yüzüdür. Gerçekler biraz daha derindedir; biraz daha üst bağlantı dinamiği içindedir ve bence asıl orada iş, daha da netlik kazanmaktadır. Görünen yüzüyle yetinirseniz, sadece PKK’yı konuşursunuz. Ancak bir denklemin üst bağlantısına bakmak gibi, bu karmaşıklığından, bu doğasından yola çıkarak bakmaya çalışırsanız, orada gerçekle yüzleşirsiniz; o PKK’nın yaratılma koşullarını, PKK’nın varlık nedenini, PKK terör örgütünün bugün yeniden bir siyasal zeminde konumlanma çabasının o üst bağlantıdaki karşılığını bulursunuz.

O üst bağlantıda ne var diye soracak olursak; terörün temel besleyici mekanizması oradadır ve siyasetin daha da ötesinde, ekonomik-politik çıkar çatışmasının bir yansımasıdır. Onu orada görürsünüz; bir güç mücadelesinin bağlantılarını orada görürsünüz. O açıdan terörün özellikle soğuk savaş sonrası süreçte dilimize dolanan bazı kavramlarıyla yine bu görünen-görünmeyen yüzünü yeterince algılamakta da ne denli zorluk içinde olduğumuzu da orada görürsünüz. Örneğin terörün küreselleştiğinden söz ediyoruz, derslerimize konu ediyoruz bunu; çok önemli bir kavram olarak sunuyoruz, ama en azından ben, altına üstüne, yaygınlığına ve mekânın neresinde nasıl beslendiğine ilişkin bir dizi soru üreten bu kavramın yanıtlarını ve cevaplarını vermekte zorlanıyorum. Nasıl bir mekanizmayla çalışır, soğuk savaş döneminden devraldığı herhangi bir miras var mıdır, bugün için nereden daha çok beslenir, tüm dünya ulusları, ülkeleri ve devletleri için ortak bir tehdit midir? Dolayısıyla acaba böyle algılamamız için, hani iki kutuplu siyasal sistemin ideolojik karşıtlığının ortadan kalkmasıyla bir karşıtlık arayışının bir ürünü müdür, bir düşman yaratma çabasının bir ürünü müdür? Burada çok ciddi kuşularımızın belirmesi gerekir. Bunu daha da

öteye götürmek de mümkün; Sayın Rektörümüz, din ve terör vurgusunu çok güzel bir şekilde açıkladı, daha öteye götürüldüğünü görüyoruz; İslam, İslami terör gibi vurgulamaların yapıldığını görüyoruz, karikatür krizlerini görüyoruz, sanki beklenen bir tepkiyi yönetme, yapılandırma çabasını görüyoruz.

Dolayısıyla tüm bunlar içerisinde benim önerim şudur ki, kavramları olduğu gibi alıp, ezberimize dönüştürüp bunlarla olayları anlamaya ve algılamaya çalışmayalım. Biz bu bağlantının özünü, altını üstünü, temelini ve altının nasıl doldurulmak istendiğini görmeye çalışalım; zorluk orada belki, ama gerçek de orada. Dolayısıyla şunu görelim ki, küreselleşme, terörün küreselleşmesinden çok, gelinen son süreç açısından, bütün bu birikimler açısından aslında küreselleşen çıkar çatışmalarının beslediği bir terörle karşı karşıyayız, gerçek budur. Çıkar çatışması küreselleşmiştir, bölgesel ayakları vardır, coğrafyaları bellidir ve çok açıkçası aslında bir atlas örtüşmesi vardır. Ne demek istiyorum; terörün atlasıyla jeopolitik çıkar çatışmasının atlası örtüşmüştür. 11 Eylül sonrası sürecin yarattığı Afganistan ve Irak işgalleriyle bu çok daha netlik kazanmıştır. Büyük Ortadoğu Projesi'nin çizdiği coğrafyayla çok netlik kazanmıştır. Başka yerlerde bu alt ve üst bağlantı mekanizmasıyla çalışan bir başka terör aramasın kimse. Terörün yaşanacağı ve yaşatılmak istendiği, kalıcılaştırılmak istendiği coğrafya burası olacak. Neden? Çünkü bir istikrar misyonu üstlenmek gibi bir aktivite, bir refleks harekete geçmiştir, istikrar götürmek istemektedir, ama istikrarın bir meşruiyet arayışı vardır ki, istikrar götüreceği yerin önce istikrarsız olması gerekir.

Dolayısıyla herhalde tarihte ilk defa demokrasi ve insan hakkı kavramları, tarihte birçok kez olmuştur, ama bugünkü versiyonuyla, bugünkü diliyle ve terminolojisiyle bu denli karalanmamıştır, bu denli üzerine kan sıçramamıştır. Demokrasi ve insan hakkı adıyla 35 bin ton misket bombası, 25 bin insan üzerine bırakılmıştır. Bunların bir anlamı olması gerekir, bunların bir nedeni olması gerekir ya da eğer bunları anlamakta zorluk çekiyorsak, bizim efsunlanmış olmamız gerekir. Belki de istenen budur, efsunlanmış bir dünya toplumu yaratılmak istenmektedir ve o üst bağlantı içerisinde çıkarlar çatışmaktadır, çıkarlar paylaşılmaktadır ya da ortak noktalarda bir paylaşım mekanizması yürümektedir.

Buradan, Türkiye'den baktığımız zaman, Türkiye'nin de tam bunun orta yerinde olduğunu görüyorsunuz. Bugün mü böyledir? Hayır. Soğuk savaş döneminin sonrasında aslında yapılandırılan bilinçle, akılla yürütülmek istenen ve Türkiye üzerinden bölgeye de bir model yaratılması konusunda çaba sarf edilen bir mekanizmaydı. Irak, Büyük Ortadoğu Projesi içerisinde elbette hem terör bağlamının, hem yeni bir siyasi atlasın da çok önemli bir model ülkesi olarak önümüzde duruyor.

Bakın, toplumsal yaşam için, ekonomik yaşam için her şeyi ithal edebilirsiniz, ama tehdidi ithal edemezsiniz, ithal tehdit olamaz. Olursa ne olur? Olursa, ulusal güvenlik duyarlılığınızı yitirirsiniz, ulusal güvenlik noktasındaki zaaflarınızla baş başa kalırsınız. Hiçbir Batı ülkesi, soğuk savaş bittikten sonra özellikle, kendi ulusal reflekslerini, kendi ulusal çıkarlarını ve başta ulusal güvenlik kaygılarını eksiltmek

bir yana, akılla, bilinçle yapılandırarak daha güçlü kılmanın arayışı içine girdi. Ancak Türkiye’de bu süzgeç, Türkiye’de bu eylem, bu refleksin yeterince işlemediğini görüyorum ya da böyle düşünüyorum ve biz, ithal tehdit algılamalarıyla boğuşurken, asıl tehdidin, Türkiye’nin asıl güvenlik gerçeğinin ve geleceğe ilişkin üstelik belirlemesi gereken ulusal güvenlik stratejisinin zaaflarıyla yüz yüze kalıyoruz. Terörün siyasallaşmasından söz ediyoruz. Bugünkü bir gazetede gördüm, 30 kadın, Diyarbakır’da kendilerini birbirlerine zincirleyerek önlerine bir pankart açmışlar. Demişler ki, “Sayın Abdullah Öcalan siyasi irademizdir.” Gelinek nokta budur ve bu noktaya gelirken elbette kimse şaşırılmamalıydı. “PKK terörü ortaya çıktığında başka bir amacı vardı da şimdi bu bir siyasi...” Hayır, öyle bir şey değildir, aslında bu temellenen süreçten itibaren bugün yüzleşmemiz gereken noktaya bizi taşıdı. Irak’ın kuzeyinde bir yapı oluşturulmak isteniyor, oradan Türkiye’ye yansıyanlar var, âdetâ bölge Barzanileştirilmeye çalışılıyor ve bir yandan da biz hâlâ meselenin alt bağlantılarıyla ilgileniyoruz. Suriye elbette bu bağlantının bir ayağıydı. Gerçekle yüzleşmek zorundayız ve üst bağlantıyla temas kurmak zorundayız. Onu terörist Osman Öcalan söyledi, dedi ki, “Kürt halkının özgürlük davasının güneyde olduğu gibi, kuzey ve diğer parçalarında da ABD’nin desteğini alması eşsiz değerdedir”. Gerçek burada saklıdır. O açıdan Türkiye’nin yapması gerekenler ve belirlemesi gerekenler, öncelikle bu gerçekle yüzleşme bilincini taşıyabilmesidir.

Bilinç önemli bir şeydir. Hiçbir ciddi ülke ve toplum, geleceğine sahip çıkma bilincini yitirmez. Bilinç bir de akıl işidir; ama sadece akıl işi midir; hayır, akıl işi de değildir, bir inanç işidir, bir direnç işidir. Bu açıdan ürettiğimiz bilgiyi sadece taşıyarak, aktararak yetinmemeliyiz. Türkiye, zorlu, sıkıntılı bir süreçle karşı karşıyadır. Aydın olmanın görevi de buradadır; aydın olmanın görevi, öğrettiği bilgiyi ya da taşıdığı bilgiyi daha ötesine götürmek, yani bilgiyi bilince kazımak zorundadır, o aydın olmanın bugünkü süreçte bir sınavıdır diye düşünüyorum. Asıl yapılması gereken bu ise eğer, şunu da bilmeliyiz ki, bilinç her zaman direnme azmidir. Terörle Türkiye’yi terbiye etmeye çalışmak, terörle, terör kartını sürekli canlı tutarak, ki bölücü terörü canlı tutarak Türkiye’nin âdetâ ölümü gösterip sıtmayla yaşayan, kronikleşen, bir türlü kafasını kaldırıp özgür, başı dik, kimlikli, benlikli, çevresiyle kendi özgür iradesiyle ilgilenebilen bir ülke olma iradesini, refleksini elinden almak; bu sürdürülebilir bir şey değildir, bu kabul edilebilir bir şey de değildir. Buna Türkiye’nin tarihi birikimi engeldir her şeyden öte, ama sevgili gençler, siz o tarihin bugünkü temsilcilerisiniz, sizin böyle de bir sorumluluğunuz var, bizim de böyle bir sorumluluğumuz var. Kimse sorumluluğunu bir başkasına ne ciro edebilir, ne devredebilir. O açıdan, geldiğimiz bu noktada şunu göreceğiz: Bilinç, hedefsiz kalmamaktadır. Bu toplumdan iki şey, özellikle bu terör denklemi içerisinde ve özellikle siyasallaşma zemininde bilinmesi gereken çok önemli bir noktadır diye düşünüyorum. Bu toplumdan iki değer alınması için çok çaba sarf ediliyor. Bunlardan bir tanesi, özgüvensiz bırakma, kendi kendine yetebilen, kendi iradesiyle başı dik, tıpkı Batı toplumlarının yaptığı gibi olabilme, bu iradeyi elinden alma. Kendine güvenmeyen bir toplum, özgüvenini kaybeden bir toplum; sürekli birilerinin ya

havucunu ya sopasını arayan bir toplum. Son zamanlarda Avrupa Birliği kapılarına sizi demirlediler. Öbürü de hedefsiz bırakma. Hedefi olmayan toplumun, 30 yıl sonranın, 40 yıl sonranın, hadi ondan da vazgeçtim, 10 yıl sonranın Türkiye'sini nasıl düşünüyöruz, nasıl bir senaryo kuruyoruz, gençlerimiz ne düşünüyöru, nasıl bir Türkiye özlüyöru, nasıl bir Türkiye yaratmalıyız? Hayır, birilerinin üzerinden ve başka ölkelerin, başka ölkeler topluluklarının üzerinden böyle bir hedef yaratmaya çalışıyoruz. Hiçbir ölkeler, uluslararası sistem, ölkeler arası çıkarı bir kenarı itmediyse, bir başka ölkelerin ferdi için kederlenmez, bir başka ölkelerin kalkınması, başı dik, müreffeh, zengin, yüzü gülen insanların olması için uğraş vermez. Olsa, terörün, diplomasinin, dış politikanın bir uzantısı olduğundan söz edemeyiz. Herhalde bu masada hiç kimse bunun böyle olmadığını da iddia edemez.

Unutmadan şunu da söylemeliyim ki, aslında terörün birçok noktasına değinilebilir, ama bir devlet ayağı bağlantısı olmayan, başıboş, amaçsız bir nitelikte bir terör tanımı yapılamaz diye düşünüyöru. Terör elbette bir araçtır, ama bir amacın aracıdır, amaçları da devletler yapılandırır, devletler destekler. Dolayısıyla Türkiye için gelinen noktanın bu olduğunu düşünüyöru. Bu özgüven kaybı ve özellikle hedefsiz bırakma, bilinçli bir çabanın ürünüdür. Bir süredir Türkiye'de bir sis perdesi gerçeklerle geniş halk kitleleri arasına çekilmiştir. O sis perdesi içerisinde birçok değeri, birçok kavramı kaybettik. Biz zannediyoruz ki, dünyada ulus-devletlerin dönemi bitti; biz zannediyoruz ki, dünyada ulusal güvenlik diye bir şey yok, her şey uluslararası ortamda ortak bir şekilde... Keşke böyle bir şey olsa, keşke tüm dünya silahsızlanmanın baş aktörü haline gelse, hiç kimsenin elinde, başta Amerika'nın, İsrail'in olmak üzere, kitle imha silahı olmasa; ne terörist grupların, ne haydut devlet diye tanımlanan devletlerin, hiç kimsenin olmasın. Dolayısıyla böyle bir gerçek yoksa o zaman hiç kimsenin de Türk Milletini, Türkiye'de yaşayan bu geniş halk kitlelerini yanıltmaya hakkı yoktur. Ama bu yapılmıştır, bile bile, bilinerek yapılmıştır, kavramlar üzerinden üç basamaklı yürütölmüştür diye düşünüyöru. Birincisi, önce kavramları önemsizleştirme çabasıydı: "ulus-devletin bir önemi yok, ulusal güvenliğin bir önemi yok." Bunu arttırabiliriz. Sonra? Sonra duyarsızlaştırma, yaşadığım topraklara duyarsız kalma, en ufak bir sıkıntıda sırtını dönüp terk edebilme iradesini kolayca gösterebilmek. Daha birçok şey, arttırılabilir. Sonra? Yanlış bilgilendirme, insanların gözünün içine baka baka televizyon ekranlarından bu yanlışları, ulus-devletin bittiği yanlışını söylemek. Hiçbir Batı ölkesi ulus-devletinden, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, federatif yapılı vesaire, vazgeçmemiştir. Tüm dünyayı içine alan bir ulusal güvenlik stratejisi geliştirmiştir, başta Avrupalı dostlarımız olmak üzere. Dolayısıyla hiçbiri ulusal reflekslerinden de vazgeçmemiştir. Ama Türkiye'de Türk Bayrağına bir çirkin saldırı olmuştur, insanlar evlerine, balkonlarına, işyerlerine Türk bayrakları asmıştır. Ama Türkiye'de büyük bir kaygı belirlemiştir: "Türkiye'de ırkçılık mı yükseliyor?" denilmiştir. Bunu hangi Batı ölkesinde yaparsanız yapın, daha fazla tepki alırsınız; bayraklarına sahip çıkarlar, ölkelerine sahip çıkarlar. Türkiye'de? Hayır. Türkiye'de ulusal

refleks ırkçılıkla âdeta, dünyadan soyutlanmakla eşdeğer tutulmaya çalışılıyor; bilinçli bir çabanın ürünü. Dolayısıyla bu noktada da yine çok önemli bir oyunun oynandığını düşünüyorum.

Şu lafi da çok duyarız, özellikle sevgili gençlerle bu noktada paylaşmak isterim, bu asla sizin iradenizi ya da umut eşişinizi köreltmesin: “Efendim, gücümüz nedir ki, ne yapabiliriz?” cümlesiyle “duygusallıklarla sorunu çözemeyiz, gerçekçi olmak gerekir.” Zaman zaman ben de duyuyorum, yani kendime yönelik olarak. Ama buradan bu sözlerin, ben yine bir karartma ürünü olduğunu düşünüyorum ve asıl Türkiye’nin sömürüye ve bağımlılığa boyun eğme çağrısı olduğunu düşünüyorum. Türkiye boyun eğmeyecek, gerçek de odur işte. Dolayısıyla gerçekçilikle teslimiyeti, demokrasi, insan hakkı kavramlarını da, aslında bu kavramları da bazı çıkar noktalarını örterek kullanılmayı dengelemek durumundayız. Aslında “gücümüz bu” diyenlerin de 30 yıldır bu şarkıyı söylemelerinin de bir anlamı olması gerekir diye düşünüyorum. Acaba onlar kimdi? Onlar Ahmet’ti, Mehmet’ti, ama bunu söylemek için mi bu 30 yıl, Türkiye’nin bugünkü görüntüsünü görmek için mi bu şarkı söylendi, bu tekerleme tazelandi? O açıdan, bundan sonrası için zannediyorum ne bu sözlerin anlamı vardır, ne bu ulus esareti kabul etmek zorunda kalacaktır.

Son sözlerimi -bu benim için ısrarla sürdürdüğüm bir çabadır- bir mektupla bitireceğim. Bunu bıkmadan, usanmadan, Irak’taki yaşananların nasıl biteceğini demiyorum, ama bittiği güne kadar her konuşmamın sonunu, kendime verdiğim bir sözdür, bunu yapacağım. İşgalin birinci günüydü, Ortadoğu’dan bir dostumun bana yolladığı bir yazıdır bu, o gün bugündür bunu okurum. Her okuduğumda yüreğimi, aklımı ve beynimi, beynimin nasıl sızladığını hissederim, onu sizinle paylaşarak sözlerimi bitiriyorum. Gerek terörün bugün geldiği mekanizmalarını, gerçek yüzünü, bugün Büyük Ortadoğu Projesi diye Türkiye’nin de içinde bulunduğu ya da sokulmak istendiği o yapıyı bence en iyi anlatan, bütün çıplaklığıyla ortaya koyan sözlerdir bu sözler, bir çocuk tarafından yazılmış bir mektuptur. Çocuk Basralıdır, mektubu yazdığı kişi General Franks’tir, işgal kuvvetlerinin ilk komutanıdır, ona bir şeyler söylüyor, ama aslında sadece ona söylemiyor, bize söylüyor, tüm Türkiye’ye söylüyor, tüm dünyaya söylüyor, tüm dünyaya haykırıyor. Eğer bu çocuğun bu sözlerindeki gerçeklikle yüzleşemezsek ve buralarda sorunu çözemizsek, terörü daha çok konuşuruz diye düşünüyorum:

“Ben Basralı Ömer’im. Belki haberin yoktur diye yazıyorum Franks. Önce demokrasi yağdı göklerden, sonra özgürlük geçti üstümüzden palet palet ve insan hakları namlularından yüzü maskeli adamların saniyede bilmem kaç bin adet demokrasi bizim eve de isabet etti. Bir gün sonra anladım ayaklarımın koptuğunu. Babamın vücudunda tam 18 adet insan hakları saymışlar. Annem zaten yoktu, ben doğarken ilaç yokluğunda ölmüş. Ambargo falan dediler ya, anlamadım, çocuk akli işte. Sen daha iyi bilirsin. Sizde de barış böyle midir Franks? İnsan hakları çocukları yetim ve ayaksız bırakır mı orada da? Ya demokrasi! Güpegündüz pazara düşer mi ve zenginlik insanları korkudan uykusuz bırakır mı ve kuşlar gökyüzünü terk

eder mi orada da? Babamla söylediğim son dua dilimde. Ayaklarım hastanede ve giymeye kıyamadığım ayakkabılar elimde kaldı. Çocuğun var mı Franks? Al çocuğuna götür onları, bir işe yarasın. Kim bilir, baktıkça belki beni hatırlarsın. Bu nasıl demokrasi Franks? Düştüğü yeri yakıyor. Merhamet hür dünyaya bu kadar mı ıraktı?”

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI- Doç. Dr. Yaşar Hacısalihoğlu'na çok teşekkür ediyoruz.

Son panelistimiz Dr. Ercan Çitlioğlu; buyurun.

Dr. ERCAN ÇİTLİOĞLU (Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı)-

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Hacısalihoğlu'nun bir rakibi vardı, Emin Gürses. Şimdi benim iki tane rakibim var; Emin Gürses ve Sayın Hacısalihoğlu.

Efendim, konuşmacılara çok teşekkür ediyorum. Genelde hep bir şey tekrarlandı: “Terörden en çok acı çektiğimiz ülke.” Bu sözü ben de katıldığım hemen hemen her panelde, her sempozyumda duymuşumdur, ama bunun karşılığında da hep aklıma bir soru gelmiştir: Çok çektiğimizi ifade ettiğimiz ve şikâyetçi olduğumuz, yakındığımız bu kavramı acaba yeterince tanıyor muyuz sorusu aklıma gelmiştir. Türkiye’de terörizmin değerlendirilmesine, algılanmasına ve karşı önlemler geliştirilmesinde uygulanan yöntemlere baktığımız zaman, terörizmin anarşizmle karıştırıldığını görürüz, terörizmin Vandalizmle karıştırıldığını görürüz, hatta terörizmin terörle karıştırıldığını görürüz. Dolayısıyla mücadele ettiğimiz, etmemiz gereken ve en çok acı çektiğimizi ifade ettiğimiz kavramın şu anda tanımında ve algılanmasında dahi birtakım kavram kargaşasının içinde bulunmamızı, ben çok acı çekmiş bir ülkenin bireyi olmakla açıkçası bağdaştıramıyorum.

Değerli katılımcılar; 1980 öncesi dönem Türkiye’de tanımlanırken, bir terör dalgası olarak tanımlanmıştır. Hayır, 1980 öncesi dönem, Türkiye’de anarşizmin egemen olduğu anarşik bir dönemdi, terörizmle en ufak bir ilgisi ve ilişkisi yoktu. Anarşizm, bir siyasal modeldir, anarşizm bir sosyal modeldir, anarşizm bir ekonomik modeldir. Anarşizmin teorisyenleri ve anarşizmin kuramcıları, filozofları vardır. Bir Proudhon, bir Kropotkin, bir Meçayev, bir Jean Graw dediğiniz zaman, anarşizmin kuramcıları olarak bunlar karşımıza çıkar. Anarşizmin sempatanları olarak Dostoyevski karşımıza çıkar, Tolstoy karşımıza çıkar, İvan Turgenyev karşımıza çıkar, bestelerini büyük bir keyifle dinlediğimiz Çaykovski karşımıza çıkar. Ama terörizm dediğiniz zaman, karşınıza yanına haremını alıp karnını kaşıyan bir Abdullah Öcalan çıkar. Bu iki kavramı kesinlikle birbirine karıştırmamız gerekiyor.

“Efendim, Türkiye’de nihilist eylemler başladı” denilir, yani intihar eylemleri. Türkiye’de genelde nihilist eylemler, Narodniklerin eylemleri olarak adlandırılır. Nihilizm de bir felsefedir, nihilizm de bir teoridir, nihilizmin de teorisyenleri vardır, Dobrol Yubor gibi, Çernişevski gibi. Dolayısıyla biz, mücadele ettiğimiz, yakındığımız, acı çektiğimizi ifade ettiğimiz şeyi dahi şu anda tanımlama ve algılamada bir kavram kargaşası içerisindeyiz.

Bakınız, bir olayın terörizm sayılabilmesi için vazgeçilmez üç tane temel unsur vardır: 1. İçinde mutlaka ve mutlaka şiddet barındıracak. 2. Şiddet, süreklilik arz edecek ve mutlaka organize olacak. 3. Mutlaka siyasal bir amacı ya da ideolojisi olacak. Bu olayların hepsinin bir araya gelmediği bir eylemi, bir akımı terörizm olarak niteleyebilmek mümkün değildir.

Burada hemen başka bir soruyu sizin zihinlerinizde uyandırmak istiyorum: Genelde terör olaylarının ortaya çıktığı yerler, sorunlu, çarpıklıkların var olduğu, haksızlıklara uğramışlığın egemen olduğu coğrafyalar olarak tanımlanır ve bir anlamda da terörizme böylelikle haklılık kazandırılmak istenir. Terörizmin temel gerekçeleri olarak sayılanlar şunlardır: Haksızlığa uğramış olmak, ezilmek, aşağılanmak, doğal kaynakları sömürülerek kendi refahına ulaşmaktan alıkonulmak, ikinci sınıf, üçüncü sınıf insan muamelesi yapılmak, kimlik haklarından mahrum bırakılmak, özgürlükleri kısıtlanmak ve kendilerini ifade etmelerine izin verilmemek. Bu tanımların hepsine katılıyorsanız eğer, o zaman benim sizlere yönelmek istediğim bir soru var: Bugün dünya coğrafyasında yaşamakta olan insanlar içerisinde haksızlığa tarihleri boyunca en fazla uğramış olan, en fazla ezilmiş olan, en fazla sömürülmüş olan, en fazla aşağılanmış olan ve hâlâ aşağılanmakta devam edilen, doğal kaynakları sömürülen ve sömürülmesi sürdürülen Afrika’da bir tane terör örgütü var mı değerli dostlar? Yok. Peki, o zaman bizim karşımıza çıkartılan bu teorileri bize verildiği şekliyle hiç sorgulamadan “bu reçete, terörizmin en doğru reçetesidir” diye kabul etmek zorunda mıyız? Bu reçeteyi kabul ettiğimiz zaman, bu reçeteyi yazan elleri görmez isek, terörizmin niçin ortaya çıktığını, hangi amaçlarla kimler tarafından kullanıldığını merak etmez isek, o zaman terörizmle mücadele edebilmemizin mümkün olmadığını bilmemiz gerekiyor. Biraz önce Sayın Hacısalihioğlu ifade ettiler, aynen katılıyorum; arkasında bir devletin desteğini almayan ve bulmayan hiçbir terör örgütünün yaşamını sürdürebilmesi mümkün değildir.

Ben size hemen bir örnekleme vermek istiyorum: Bugün PKK’nın Kuzey Irak’ta ve Türkiye’de aşağı yukarı 5 bin 500 tane, onların “dağcı” dedikleri silahlı militanı var. Bunun askeri karşıtı, bir tugay gücüdür.

Değerli katılımcılar; bir tugayın Türkiye’de değil, bu dünya ölçeğinde böyledir, ait olduğu silahlı kuvvetlere yıllık maliyeti 200 milyon dolardır; eğitimiyle, iaşesiyle, ibatesiyle, sağlık giderleriyle, silahıyla, cephanesiyle. PKK bu kadroya 15 yıldır sahip, 3 milyar dolar. Bunu Türkiye’nin Güneydoğu’sundaki o gariban, kış geldiğinde ekmek bulamayan, ekmeğinin arasına soğan koyduğu zaman

“bugün değişik bir yemek yedim” diyebilecek kadar fakir olanların verdikleri bağışlarla ya da onlardan toplanan haralarla mı sağladı PKK?! Böyle bir Şey mümkün müdür? Dolayısıyla bizim karşımıza çıkartılan bu oyunu çok iyi algılamamız lazım.

Bakınız, konumuz siyasallaşmaydı bizim. Siz bana kurulduktan sonra siyasallaşmayan veya siyasal amacına ulaşmak için bir süre sonra Şiddet eylemlerini terk ederek sistemin içinde kendini legalize edip yönetimlere gelmeyen bir tane terör rgt gösterebilir misiniz? El Fetih’in kurulduğu günleri hatırlayınız; ilk uçak kaçırma eylemini dünyaya armağan eden El Fetih’tir; hatta dünyanın ilk kadın teröristi olarak tanıtılan da Leyla Halit (ama ilk kadın terörist o değildir), bugün Filistin Parlamentosu’nda milletvekilidir, ancak bugün Filistin Kurtuluş rgt’ne dönüşmüştür. Yaser Arafat Filistin’in yasal yöneticisi olmuştur. Yani siyasallaşarak amacına ulaşmıştır.

PKK, 1975 yılından beri yayınladığı tüm bildirimlerinde Şunu söyler: “Biz kurtuluş mücadelemizde kendimize Filistin Kurtuluş rgt’n örnek olarak aldık.” Bunların hiçbirisi sır değil. Biz, 1975 yılında ığın dağdan koptuğunu gördük de Şimdi üzerimize yaklaştığında, bu ığın niçin bu kadar büyüdüğünü merak eder hale geldik ki, benim esas Őařkınlıęımın başladığı nokta da burası. Siz terör rgt olarak kurulup siyasallaşmayan Filistin Kurtuluş rgt dışında bir başka örgüt hatırlıyor musunuz? Bugün Filistin’de iktidara gelen HAMAS, Türkiye’nin de altında imzası olan, terör rgt olarak tanıdığı bir terör rgt değil mi? Peki, Lübnan Parlamentosu’nda bugün Hizbullah temsil edilmiyor mu? Mısır Parlamentosu’nda bugün “İhvanı Mslmin” olarak adlandırdığımız Müslüman Kardeşler, son seçimlerde 35 sandalye kazanarak parlamentoya girmedi mi? Peki, o zaman PKK’nın siyasallaşmasına niçin Őařırıyoruz ki biz? Neden karşımıza yeni bir tehdit, yeni bir tehlike çıkmış gibi bir algı içerisinde ne yapacağımızı Őařırır, bu yeni tehdide karşı önlemler alma ve araştırma ihtiyacını hissediyoruz ki?

Bakınız, bundan üç ay kadar önce Şemdinli’de bir olay oldu. Türkiye hâlâ bu olayı tartışıyor, “devlet bu olayın neresindedir” konusunu tartışıyor hâlâ. Ben bu konulara girmiyorum, ama benim girmek istediğim bir konu var: Şemdinli’deki olaylarda hayatını kaybeden yurttaşımızdır, üzüntüsünü paylaşırım, o acıyı bir insan olması nedeniyle kalbimin en derininde hissedirim. Hayatını kaybeden  yurttaşımızın cenazesini kaç kişiyle kaldırdılar; 40 bin kişiyle kaldırdılar. Buradan nereye gelmek istiyorum? Sayın Hacısalihoğlu “duyarsızlaştırma” dedi. Türk toplumu duyarsızlaştırılmıştır, Türk toplumu reflekslerini kaybetmiştir, daha doğrusu kaybettirilmiştir. Ben bir Şey daha soruyorum: Vatan için seve seve canını verip 20 yaşında toprağa bir fidan gibi düşen hangi askerimizin, subayımızın cenazesini 40 bin kişiyle kaldırdık? Bir PKK yandaşı öldüğü zaman, 56 tane DEHAP’lı belediye başkanı onun cenazesine gidiyor. Bakanlar Kurulu yelerinin hangisini toplu olarak bir Őehidin cenaze töreninde gördük? Bu mudur mücadele, bu mudur refleks, böyle bir Şey olabilir mi? İşte onun için Şimdi biz, kara kara düşünüyoruz, “PKK siyasallaşıyoruz,

ne yapacağız?” diye. Yapmanız gerekenleri vaktinde yapmadıysanız, o zaman başınızı ellerinizin arasına alıp ne yapacağınızı düşünmek için çok geç kalınmıştır, düşünmekte geç kaldık.

Bakın, ben size bir başka şey daha söyleyeyim; “siyasallaşma” diyorsunuz; bundan sonraki perdeyi söyleyeyim size: Şemdinli’den bu yana Türkiye’de PKK eylem yaptı mı? Hayır, yapmadı. İstanbul’da iki tane bomba patladı, Bayrampaşa’da ve Bahçelievler’de, PKK üstlenmedi, TAK üstlendi. PKK’nın adı yok ortada. Ne oldu, biliyor musunuz? PKK HAMAS’laşıyor şu anda. Zaten uzantısı siyasi partiler var, PKK HAMAS’laşıyor ve siz, HAMAS’ı davet ediyorsunuz ve PKK’nın eline gerekçe veriyorsunuz. Yarın bu örneği karşınıza getirdikleri zaman, Türkiye’nin bir terör örgütü olarak kabul edip altına imza attığı deklarasyona rağmen kabul ettiği HAMAS’ı öne sürdüğü zaman PKK veya Avrupa ülkeleri PKK’yı bir anlamda akladıkları zaman, Ankara onlara ne söyleyecek? Söyleyecek bir şeyiniz kaldı mı?

Bakınız, üçüncü perde şudur: PKK silah bırakmaya hazır, PKK sıkıştı, Barzani de istemiyor artık PKK’yı, Talabani de istemiyor PKK’yı; çünkü onların oradaki egemenliklerinin pekişmesini ve onların orada tek egemen güç olarak yer almalarının önünde PKK bir engel oluşturmaya başladı. Onun için bize “genel af çıkartın” deyip duruyorlar ve PKK, sonunun olmadığını biliyor artık, silahlı eylemlerin sonunun olmadığını biliyor. Onların bir tek istedikleri var artık: Altyapı oluşt, Türkiye’deki mücadelelerini bundan sonra kitlesel eylemlerle, ama pasifist kitlesel eylemlerle sürdürecekler. Diyarbakır’da 21 Martta, Nevruzda 500 bin kişi sokağa dökülüp şimdiden provalarına başlanan “Sayın Abdullah Öcalan siyasal irademizdir” pankartlarını açtığı zaman, devlet olarak onlara ne yapacaksınız, üzerine tank mı süreceksiniz, top ateşi mi açacaksınız? Bunlar bitti, bunlar geride kaldı, bunları yapamazsınız. Rusya’da bunu Yeltsin’e karşı yapamadılar; tankın üzerine çıktığı zaman, Rusya gibi otoriter ve oligarşik bir ülkede tanklar namlularını havaya dikti ve ateşlerini durdurdu. Ne yapacaksınız? Şimdi konuşmamız gereken bu, şimdi soru sorup da yanıtını aramamız gereken budur artık.

Ben bir şey daha söylemek istiyorum: Bir toplumu duyarsızlaştırmak istiyorsanız, bir toplumun algı yeteneğini yok etmek istiyorsanız, bir toplumun zihinsel yörüngesini kaybetmesine neden olmak istiyorsanız... Pavlov’un şartlı refleks teorisini hatırlayınız; sürekli aynı sloganları, ama birbiriyle çelişen sloganları art arda tekrarlar, topluma verirsiniz ve toplum ne yapar? Zihinsel yön duygusunu kaybederek her türlü etkileşime açık hale gelir ve siz ona istediğiniz her şeyi kabul ettirebilirsiniz. Bir örnek vermeme ister misiniz? Norveç’te Sayın Başbakan, “Kürt sorunu yoktur” deyip, 15 gün sonra Ankara’da “Kürt sorunu vardır” derse, vatandaş acaba bunun ortasında nerede duracaktır? Var mıdır, yok mudur? **Marka Paşanın** bir şeyi vardır; “varsa da yoktur, yoksa da vardır” diye bir tekerlemesi vardır. İşte bizi bu hale getirdiler ve biz, şimdi neyin doğru, neyin yanlış olduğunu algılayamaz bir hale geldik, zihinsel yörüngelerimizi kaybettik, algı yeteneğimizi kaybettik, doğru karar verme yeteneğimizi kaybettik.

Değerli dostlar; çok üzgünüm, mücadelemizi kaybettik. Mücadelemizi kaybettik derken, bunu teslim olalım anlamında söyleyemiyorum, ama biz gerçekleri bilerek, gerçeklerin aslında bizim gerçeklerimizle örtüşmediğini, bizim ayrı gerçeklerimiz olduğunu bilerek önümüze bir amaç, önümüze bir hedef koyarak yeniden silkinmemiz gerekiyor, benliğimize yeniden kavuşmamız gerekiyor. Bazen şu söyleniyor: “Şartlar 19 Mayıs 1919’dan daha mı kötü?” Evet, daha kötü ve ne yazık ki bir Atatürk’ümüz yok şu anda. Ama ben şuna inanıyorum: Bir Atatürk’ümüz yok, ama niçin 70 milyon Atatürk’ümüz olmasın?

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, Sayın Dr. Ercan Çitlioğlu’na çok çok teşekkür ediyorum; çünkü o kadar değerli panelistlerin katıldığı son konuşmayı yapmak hiç de kolay değil. Ancak hepimizin farkında olduğu gibi, dikkatimizi, ilgimizi ve kalbimizi fevkalade harekete geçiren, bizi duygulandıran ve aklımızı işleyen çok ciddi, çok değerli bir konuşma, bir sunuş yaptılar. Kendilerine tekrar teşekkür ediyorum.

Süreç olarak bizim aşağı yukarı bir 15-20 dakikamız var anladığım kadarıyla. Bu kadar güzel bir salonda, bu kadar güzel, hem de üzücü demek mecburiyetindeyim, çok ciddi sorunlar üzerinde durdu konuşmacılar. Eğer ders için ayrılmak isteyen öğrenci varsa, biraz önce bana hatırlatılmış, fakat benim sizlere iletmekte ihmalci davrandığım bir konu var: Derse katılma sorunu diye bir sorun yokmuş, yüksek idari görevlilerden aldığım bilgiye göre, öğrencilerin bunu bilmesini arzu ediyoruz.

Efendim, tartışmaya başlamadan önce, bugünkü yapılan, bu son 1-1,5 saat içinde ileri sürülen görüşler içinde tekrar edilen ve sürekli gündeme gelen bir-iki sorun üzerine odaklanmak ve belki de bu şekilde tartışmaya biraz kendi açımdan bir katkıda bulunmak istiyorum. Fakat tabii ki herkes, bütün dinleyiciler, kendi istedikleri soruları ve konuları gündeme getirmekte sonsuz özgürlüğe sahipler.

En fazla karşımıza çıkan, bir kere konunun tabii ki çok karmaşık, çok ciddi yönleri olan, değişik yönleri olan bir konu olduğu ve hatta kesin bir tanımının bile bulunmadığı. Yalnız, kesin tanım olmamakla birlikte, bazı unsurları var ki, bunlar hep karşımıza çıkıyor ve benim de yaptığım çalışmalarda, sizin de bileceğiniz gibi, bu konuyla biraz uğraşan kişilerin bileceği gibi, bazı unsurlar sürekli olarak kendisini gösteriyor: Birincisi, Şiddet. Bu işin en önemli unsuru, esasında şiddet kullanılıyor olması ve bunun, bu şiddetin bir süreklilik göstermesi. Böyle bir kere yapılmış bir faaliyet, birkaç kişi, kendisine belli bir isim vermiş olan bir örgüt bunu bir şekilde ve bazı meşrulaştırıcı fikirler, ideolojiler öne sürerek yapmış olması yetmiyor, tekrar etmesi gerekiyor. Fakat bu şiddetin kime karşı, nereye karşı kullanıldığı; benim baktığım literatürde daha fazla şiddetin sivil insanlar üzerine, vatandaş üzerine, sivil gruplar üzerine uygulanmış olması dikkati çekiyor. Yani bir ülkenin silahlı kurumlarına yapılan, uygulanan, onu hedef alan şiddetin ötesinde bir olay bu, masum vatandaş kavramı var ve gerçekten de baktığımız zaman, ampirik olarak baktığımız zaman, masum vatandaşların, hiçbir şekilde suça bilerek veya bilmeyerek ortak olmamış, bu yönde bir davranış

göstermemiş, katılmamış vatandaşların telef olduğunu görüyoruz. Onun için terör daha da önemli oluyor; çünkü masum vatandaş kavramı çok ciddi bir kavram, bir devlet yapılanması, bir yurt yapılanması içinde ciddi bir kavram olduğunu ve nüfusun bu şekilde hedef alınarak terörize edilmesi.

Silahlı kurumların hedef alınması, bir terörizm olayı olamaz tam anlamıyla. Burada meslektaşlarım benden daha fazla derinliğe sahip olan, derinliğine bilgiye sahip olan, belki buna katılmayacaklardır, bilmiyorum; fakat bana göre, silahlı güce sahip olan kurumların terörizme hedef olmasıyla masum vatandaşın terörizme hedef olması arasında çok ciddi kavramsal ve netice açısından farkları var. O zaman ülkenin işte demin bahsettiğimiz psikolojisinin yıkılması, terörize edilmesi, siyasi amaçlar yönünde yönlendirilmesi çok daha kolay olur. Çünkü silahlı kurumların görevi, zaten terörize olmamaktır, yani tabiat olarak baktığımız zaman, gerek iç veya gerek dış düşmanlara karşı silahlı bir saldırıda terörize olmamak işin tabiatındandır. Fakat vatandaş çok rahat terörize olabilir ve işte ulusal psikolojinin, ulusal ruhun, ulusal amaçların yıkılması, bu noktada çok rahat gündeme gelebilir. O bakımdan terörizm konusunda düşünmek, yapılanmak ve karşı çalışmalara, mücadeleye geçmek, bu masum vatandaş dediğimiz büyük kitlenin terörizmden korunması açısından çok önemlidir. İşte o zaman bana göre maddi çöküntüden önce, fiziki çöküntüden önce ruhsal çöküntü ve ulusun birlikte olma, beraber olma ve mücadele etme ruhunun çökmesi en kritik aşamadır. Bugün dört değerli sunuş karşısında ortaya çıkan, işte bu terörün, terörizmin, terörize ederek, korku salarak yapma veya yapmama, belli davranışlarda bulunma veya bulunmama iradesini yıkmaya amacı bana göre en zararlı, milli bütünlük, ulusal ruh açısından ve bu ülkeyi, bu birimi devam ettirme azmi açısından en tehlikeli unsur kendisini burada göstermektedir.

Diğer ortak noktalara geldiğimiz zaman şunu görüyoruz: Devletin rolü, hatta ve hatta örgütten daha önemli olarak devletin rolü öne çıkmakta. Arkadaşlarımız çeşitli bağlamlar içinde devletin rolünü şöyle ortaya koydular, özetleyerek söylüyorum: Devlet bağlantısı, devlet desteği olmadan terörizm ayakta duramaz. Nasıl güçlü bir yapıyla başlarsa başlasın, Sayın Ercan Bey galiba yanılmıyorsam, 3 milyar dolar gibi bir destekten bahsettiler. Bunu bir vatandaş kitlesinden, belli bir bölgenin, belli bir yörenin bu meblağları toparlayıp ve bu örgüte aktarması düşünülemez. Demek ki bir devlet bağlantısı, hem destek açısından, hem önleme açısından. Emin Bey, önleme açısından, önlem almak açısından devletin ne kadar önemli olduğunu gayet açık bir şekilde anlattılar. Aynı şekilde Yaşar Bey, Ercan Bey, İdris bey. Demek ki devlete bizim çok daha ciddi olarak bakmamız, devletin yaptıklarına ve yapmadıklarına, başında veya ortasında, olay başladığı zaman veya ortasında ne gibi bir rol oynadığını anlamamız fevkalade önemli oluyor.

Bu panelde, bu toplantıda beliren üçüncü ortak konulardan birisi, ülkemizde bu konuda ciddi bir duyarsızlığın, bir sisin, bir bulutun ortada gözükmekte olduğu. Ben bir bilimsel sunuşta bulunmadım, fakat benim çok ciddi olarak katıldığım bir gözlem, bir değerlendirme, hem ciddi, hem de endişe verici

boyutlarda olan bir durumdan bahsediyoruz. Eğer bu refleksler, eğer özgüven, eğer ülke bütünlüğü konusundaki su götürmez irade, hem de yani böyle “evet”li, “hayır”lı, “belki”li filan bir irade değil, su götürmez bir irade zayıflıyorsa, o zaman hakikaten bizlerin çok ciddi olarak bu konuyu daha geniş platformlarda düşünmemiz ve nasıl bir strateji izleyeceksek, bunu geliştirme konusunda harekete geçmemiz gerekmektedir. Ben ufacık bir örnek vereceğim: Her ülkede olduğu gibi gençlik gelecektir. Biz dönemimizde kendi bildiğimizce en iyisini yapmaya çalıştık, ama gençlik gelecektir. Bu konuda bizler kadar, bizden belki de daha fazla gençliğin bilinçlendirilmesi, bilgilendirilmesi gerekir.

Bakın, ben bunun için bu tip panellere ve en başta bu panele bu bakımdan çok saygı duyuyorum; çünkü bu bir bilinçlendirme platformudur ve gençlerin, bizim de oldu zamanında çok meşgulken olduğumuz gibi, bu üniversitede okuma, derslere girme, sınavlara girme, çıkma, olayları takip etme, biraz kendi sosyal faaliyetlerine yönelme, bu arada gidip okul dışı, akademi dışı faaliyetlerde bulunma gibi gayet tabii ki kendilerini yetiştirmeye yönelik çok ciddi, dolu programlar oluyor. Fakat bu arada ülke sorunlarına Metal Fırtına veyahut Kurtlar Vadisi Irak falan gibi ulusal gururu böyle bazı film senaryolarıyla kurtarma çabasında gözükten vasatlardan, onun dışında daha bilimsel, bu tip forumlarda takip etmenin daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Üniversitelerimizde Türkiye'nin sorunlarına yönelik derslerin çok az verildiğini ben yılların hocası olarak gözlemlediğimi ve bundan da bayağı ciddi olarak endişe duyduğumu ifade etmek istiyorum. Çünkü biz örneğin bugünkü bu genel üniversite yapılanması içinde uluslararası ilişkilerin özellikle çok popüler olduğu bir dönemde Türkiye'nin sosyal yapısı, Türkiye'nin ekonomik yapısı, Türkiye'nin siyasal yapısı, Türkiye'nin anayasal yapısı, hukuk sistemiyle ilgili hiçbirisinin ilgi uyandırdığını görmüyorum. Ama Polonya'nın dış politikası, Litvanya'nın Rusya'yla ilişkileri, Orta Asya'da İslami hareketler bile değil, Rusya-Çin ilişkileri Orta Asya'da gibi Türkiye'yi direkt olarak ilgilendirmeyen, daha çok genel kültür düzeyindeki derslerin öğrencilere sunulduğunu, öğrencilerin ilgisinin çekildiğini ve o yönde ilerletildiklerini görüyorum. Bunun yanında örneğin bir Kıbrıs, bir Irak, bir Kuzey Irak -bu arada söylemeyi unuttum, aramızda çok değerli Irak'tan gelen Türkmen arkadaşlarımız var, dinleyici olarak, Bilkent Üniversitesi'nde yayın, medya, habercilik konusunda eğitim alan arkadaşlarımız- örneğin o konuda yapılan çalışma yok, Irak'taki Türkmenlerle ilgili yapılan, sunulan dersler yok, ama dediğim gibi, Polonya'nın dış politikası, Litvanya'nın Rusya'yla ilişkileri konusunda derslerimiz çok ileri derecede.

Bunu nasıl bağlamak isterim? Şu anlatılanlar çok ciddi, sunulan bilgiler çok ciddi bilgiler ve Türkiye'de bu ulusal bilincin ve ulusal ruhun eski bizim bildiğimiz, benim gençliğimdeki düzeylere gelmesi için hepimizin çok daha ciddi çaba harcaması gerektiğini bir daha vurgulamak için bu uzun entervansiyonu yaptım.

Soru ve cevap veya kendi görüşlerinizi ifade etmenin sırası geldiğine göre ve buyurun.

***İSMET SEZGİN (Meclis Eski Başkanı, İçişleri Eski Bakanı)- Efendim, Sevgili Rektörüm ve Sayın Enver kardeşime teşekkür ediyorum. Bugün Türkiye'nin en önemli meselelerinden birini konu ederek bunu panel haline getirmek ve bu konuda fikir yürüten 5 değerli bilim adamımızın terör konusundaki görüşlerini dinlemek hem öğretici oldu, hem de düşündürücü oldu. Gençliğinde talebe hareketlerine katılan, daha sonra anarşiyle mücadele eden, daha sonra terörle mücadele eden ve o terörle mücadelenin her safhasında bulunan bir kişi olarak söylediğime irtibat buyurmanızı rica ediyorum. Arkadaşlarımız, terörün tanımı, terör kavramı, terörü önlemenin yolları üzerinde durdular. Eğer Sayın Hasanoğlu bana sorsaydı, "İsmet Ağabey, böyle bir panel yapıyoruz" dediği zaman, bunun uygulamasında da bulunan bazı arkadaşlarımızı da panelist olarak davet etseydiniz, Türkiye'nin çeşitli zamanlarda terörden çektiği sıkıntıları, çeşitli dönemlerde devleti yönetenlerin terör tanımı ve kavramı üzerindeki bugün yanıldıklarını gördüğümüz davranışları ve onların sonuçlarının Türkiye'yi nereye getirdiğini, terörle mücadelenin zorluklarını da arkadaşlarımız anlatabilirlerdi.

Son konuşan sevgili Bazoğlu Hocamız, devletin bu işteki öneminden bahsettiler. Evet, devlet bu işte en önemli öğedir, ama bu konuda devletten daha önemlisi ulustur. Siz o ulusta o bilinci yerleştirdiğiniz, o bilinci verdiğiniz takdirde, onu terör karşısında bir güç olarak tutabildiğiniz takdirde, ulusu terörün yanından uzaklaştırdığınız, devletin yanına çektiğiniz takdirde ve terör kavramını anlayabildiğiniz takdirde, ulusumuzu anlayabildiğiniz takdirde ve bunlardan siyasal bir sonuç beklemediğiniz takdirde, bunlarla mücadele etmek kolay. Bu işi devlet yapacaktır. Devlet oyunu kurallarına göre oynamazsa, devlet halkı yanına çekmezse, devlet iyi istihbarat yapmazsa, devlet terörün iç ve dış kollarını kesmezse... Bakanlığımız zamanında 18 ülkeyle beynelmilel, uluslararası terörizm mücadelesi için, müşterek mücadelesi için mutabakat anlaşmaları yaptık.

Terörün belinin kırılması, o laftır, terörün hiçbir zaman beli kırılmaz, yani terör karşısında güçlü bir devlet olacaksınız, inançlı bir devlet olacaksınız, siyasal iradenize sahip olacaksınız, halkla birlikte, beraber olacaksınız. "Ülkede şu sorun var, Kürt sorunu var, Ermeni sorunu var yahut da Güneydoğu sorunu var, doğu sorunu var" dediğiniz takdirde bu mesele büyütülür. Bu sorun 100 senedir var Türkiye'de, yani Batı 100 seneden bu yana Güneydoğu'ya, Mezopotamya'ya çevirmiş gözünü, bunu bilmeyen yok. Ama şunu şey yapıyorum: Her şeye rağmen Türkiye'de 1984'ten, yani terör mücadelesi başladığı andan bugüne kadar terörle mücadelede çok önemli bir mesafe alınmıştır.

Ben Sevgili Çitlioğlu'nu, diğer arkadaşlarımızı zevkle dinledim, ama bu kadar karamsar olmanın anlamı olduğunu da sanmıyorum. Hiçbir şekil ve surette, yani bugün 18 Mayıs 1919 değil; iyi yönetildiğimiz takdirde, devlet bu konuları daha ciddi bir perspektif içinde gördüğü takdirde ve devlet bundan siyasal bir

çıkarmadan bu işleri çözmeye uğraştığı takdirde, bunun altından kalkmamamızın nedeni yoktur. Yani burada en önemli konu devlete düşüyor, doğrudur, ama devletin de bu konuda mücehhez olması, devlet yönetenlerin bunları bilmesi, devlet yönetenlerin tarih bilmesi, ekonomi bilmesi gerekir. Ekonomi deyince, bazı arkadaşlarımız şey yaptılar, “bunun temelinde ekonomi vardır.” Hayır arkadaşlar, bunun temelinde ekonomi yok. Bunun temelinde ekonomik, sosyal, psikolojik etkenler var, tarihin derinliklerinden gelen birtakım hususlar da var. Ama siyasal iradeyle halk arasında, siyasi partiler arasında bir konsensüs sağlanmasıyla bunlardan başarı olmaması imkânı yoktur, onu ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkür ederiz Sayın İsmet Sezgin. Hatırlatmalarınız çok değerli, bundan sonraki toplantılarda eminim öneriniz uygulamadan gelen ve birikimini, deneyimini yansıtabilecek değerli elemanlar, değerli devlet adamlarından... Yani bu bence çok değerli bir öneri, eminim organizatörler bunu dikkate alacaklardır.

Buyurun.

SALONDAN- Bütün konuşmacılara ve sizlere çok teşekkür ediyorum. Ancak ben bu seminerin başlığından itibaren bir hususu belirtmek istiyorum. Terörü bildiğimiz anlamda “siyasallaşiyor” dediğimiz takdirde, teröre bir noktada haklılık payı kazandırmış oluruz. Bence terör siyasallaşmıyor, siyasal ortam terörize ediliyor. İkisinin arasında çok büyük fark olduğuna inanıyorum ve siyaseti ulusal eksen üzerinde yaptığımız sürece de terörün siyasallaşması mutlaka minimize edilecektir, saf dışı edilecektir. Yeter ki ulusal siyaset uygulansın. Ben burada bu konunun, bu yaklaşımın maalesef teröre destek veren, görünmeyen güçlerce benimsenen bir söylem olduğunu değerlendiriyorum. Kamuoyumuzda, devlet kadememizde maalesef yanlış, -tabii ki bu cümleyi çok temkinli kullanmak istiyorum- “terör siyasallaşmıyor” şeklinde doğrudan bildiğimiz siyaset kelime anlamında kullanılmasının bizi tehlikeye götüreceğine inanıyorum, bütün konuşmacılar da bu noktada vurguladı. Bu, aslında teröre destek verenlerin bir söylemedir.

Bütün hep vurgulanan, destek boyutu. Destek boyutuyla Türkiye çok mücadele etti, biraz önce Bakanımız da belirttiler ve verdiğimiz şehitler, dökülen terler, bunca emek, hakikaten mesafe alınmıştır ve gözükten destekçileri de AB kapsamında, Yunanistan kapsamında, Suriye kapsamında bir noktada enterne edilmiştir, ama neden bitmemiştir? Bunun büyük bir senaristi var, Büyük Ortadoğu Projesini tam olarak kavrayamadığımız takdirde, Irak olayını kavrayamadığımız gibi, PKK olayını da kavramamız mümkün değildir. Halen kontrollü olarak bölgede tutulan bir güçtür. Her ülkeye bir misyon biçilmiştir, bir mücadele şekli biçilmiştir, Irak'ta bir başka türdür, İran'da bir başka türdür, ama güçlü ve dışli Türkiye'yi

kullanmanın aracı, konuşmalarımız zaman zaman çok iyi vurguladı, terördür. Dolayısıyla açıkça neden ifade etmiyoruz; esas bu işin senaristi, Büyük Ortadoğu Projesinin sahibidir, Amerika'dır.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkür ederiz.

Buyurun.

SENA ÖZMEN (Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü 3 üncü Sınıf Öğrencisi)- Böyle bir panel için herkese teşekkür ediyorum.

Benim sorum, Türkiye'deki terörün aldığı toplumsal destekle alakalı. Türkiye'de PKK'yı destekleyip dağa çıkmayı tercih eden insanlar var ya da siyasal boyutta da PKK ile ilgisi olan, uzantısı olan partilere destek veren insanlar var. Bu noktada Türkiye'nin izlemesi gereken politika ne, yani insanların bu seçimini değiştirmeleri için izlemesi gereken politika nedir?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkür ederiz, güzel bir soru sordunuz. Bakın, alkışlardan belli, yerinde bir soru.

İdris Bey, buyurun.

Doç. Dr. İDRİS BAL (Ankara Global Araştırmalar Merkezi Başkanı) - Öncelikle konuşmamın sonunda belirttiğim gibi, toplumdaki, hangi toplum olursa olsun, Türkiye veyahut da başka ülkelerde ayrılıkçılığın, illegal örgütlerin güç kazanmaları, o toplumun cazibesiyle doğru orantılıdır. Yani Ortadoğu'ya dönersek eğer, Ortadoğu'da neden terör örgütleri fazladır? Çünkü Ortadoğu'da demokrasi yoktur genelde ve insanlar sıkboğaz edildiği için, bazı grupların aslında normal istekleri yavaş yavaş radikalleşmeye başlar ve bu radikaller de yeraltına inmek mecburiyetinde kalır. Türkiye'de ise eğer biz PKK'ya desteği ortadan kaldırmak istiyorsak, sözlerimin sonunda da söylediğim gibi, Türkiye'yi ekonomik olarak cazip, siyasi olarak cazip, hukuk devleti olarak cazip, insan hakları olarak cazip bir ülke haline getirmeliyiz. Amerika'ya gidenler, Amerika kanı yoktur, zaten Amerikalı diye bir kan da yok zaten, ama bu insanlar, kendi insanlarımız, kendi bacılarımız, kardeşlerimiz, yeğenlerimiz, ellerinden geldiğince Batı Avrupa'ya ve Amerika'ya gitmeye çalışırlar. Bunun altında ne ırk vardır, ne kan vardır, ne başka bir şey, sadece cazibe vardır. Aynen fizik kanunlarında olduğu gibi; siz bir güneş olun, göreceksiniz ki çevrenizde dönen bir sürü başka aktörler olacak. Ama sizin cazibeniz, çekiminiz azalıyorsa, size ait ana parçalarınız bile yavaş yavaş o merkezden ayrılıp gideceklerdir.

Netice itibariyle içerisinde yaşadığımız, maddi açıdan, demokratik açıdan, insan hakları açısından, her açıdan bir ülke oluşturmamız lazım, asgari müştereklerimizde birleşerek. Dil konusunda da benzeri vurgular yapıldı. “Haydi Türkçe konuşalım” demekle Türkçe konuşulmaz, “İngilizce’yi istemiyoruz” demekle İngilizce’nin popülaritesi azalmaz. İngilizce medeniyet dili olduğu sürece, medeniyetin anahtarı olduğu sürece, insanlar para vererek İngilizce’yi öğrenecektir. Bunun çaresi nedir? Birileri çocuk yaptıysa, onun adını onlar koyar. Sizin başkalarının koyduğu adı değiştirmeye uğraşmaya gerek yok, siz çocuk yapacaksınız. Yani ne olacak? Siz eğer kendi dilinizi popüler hale getirmek, İngilizce’nin veya başka bir dilin altında ezdirmemek istiyorsanız, o dili medeniyetin anahtarı haline getireceksiniz. Yüzlerce, binlerce gazete, bilimsel dergi, popüler dergi, televizyon ve gönüllü kuruluşlarınızla bunu dünyaya yayacaksınız.

Kısmen de olsa, cevabınızı aldığımızı ümit ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

EMİN MASATLI (Hukuk Fakültesi)- Sayın Bakanım katılıyorum, yıl 1919 değil. O tarihlerde benim dedemin 2 küsur davarı vermiş, 2’sini birden vermiş. Babam Kıbrıs’ta savaştı, ağabeyim Zaho’ya giren ilk asker. Ben de hukuk fakültesindeyim, bir ablam, bir de annem var; ellerini öperim, gerekirse ben de giderim o toprağın altına. Yıl 1919 değil ve bu ülke de sahipsiz değil. 5 bin 500 tane Peşmerge mi; isterse 550 bin tane olsunlar, tükürüğümüzle boğarız.

Saygılarımla.

Dr. ERCAN ÇİTLİOĞLU- (Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi) Ben sözlerimi bitirirken keşke 70 milyon Atatürk olsa demiştim. Bir tanesini gördüm, sesini duydum. Kutluyorum sizi.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

CAN AVCI- Bugün Irak’ın kuzeyine gittiğimiz zaman, -ben Kuzey Irak demek istemiyorum, bu bazı grupların işine geliyor- oradaki pasaportumuza Kürdistan damgası vuran taşeron gruplardan PKK’nın Kerkük’teki, Süleymaniye’deki bürolarını kapatmalarını beklemek ne derece doğrudur ve Türkiye, bu Irak politikasıyla ilgili ne yapmalıdır bu noktadan sonra?

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Buyurun.

Doç. Dr. EMİN GÜRSES (Sakarya Üniversitesi Uluslar arası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)- Siz Kuzey Irak’a Irak’ın kuzeyi falan, nasıl dersiniz deyin, orası gitti. Sizin demenizle değil ki o işler, bu işler öyle olmaz. Gücünüz, kuvvetiniz olursa Anadolu’da yaşarsınız, yani bu iş kabadayılıkla olmaz. İsveç’e,

Norveç'e giderseniz bir sorun olmaz, balinalar saldırabilir orada denizde, ama bu coğrafyada kabadayılıkla olmaz, akıllı ve silahınız da olacak. Bu işler, öyle şaka iş değildir. Genç arkadaşlar dikkat etsinler, görevliler de dikkat etsinler, yani büyükler de dikkat etsin. Bu işi zamanında doğru yapamadı kimse; PKK'lılarla üst kademedeki gizli gizli görüştüler, beceremediler. Barzani rahatsız olduğu için, PKK'yı istemiyor orada, yoksa Barzani'nin öyle bir şeyi yok, "orada kapatayım, edeyim" falan diye. İstanbul'un Beyoğlu'nda PKK amblemleri dolaşiyor, siz Kerkük'te PKK amblemi var diye kıyamet koparıyorsunuz; bunlar gülünç şeylerdir. Gücünüz varsa bu toprakta yaşarsınız, Anadolu'da gücü olmayan yaşayamaz. Bakın, burada en az 10 tane uygarlık geçti, Hititler'den iki tane kaya parçası kaldı. Burada kuvvetli olan yaşar, ama "ben Sibiryaya gideceğim" dersanız, hiç dokunmazlar size.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

SALONDAN (Emekli Vali)- Önce Başkent Üniversitesine yürekten teşekkür ederim, böyle bir paneli düzenledikleri için. İkinci olarak panelistlere açık olarak konuları orta yere koydukları için teşekkür etmek istiyorum. Bu panele gelirken, bu kadar açık ve seçik olarak konuların ortaya konulacağını sanmıyordum. Burada tatmin olmuş olarak gidiyorum, ama şunu ifade etmek lazım: Üzülüyorum, çok üzgün olarak gideceğim, ama optimizmden geri kalmamak lazım.

Şunu belirtmek gerekiyor, panelistler de söylediler: Teröristlerle mücadeleyi yapacak olanlar, elbette devlet kuvvetleridir, kanuni kuvvetlerdir, bunun başka bir alternatifi de yoktur. Ancak acaba devlet kuvvetleri, terörle mücadele etmek için gerekli şekilde teçhiz edilmişler midir? Devlet kuvvetleri, kanuni olarak teçhiz edilmeleri için mi acaba gayri kanuni yollara gidiyorlar? Hepinizin bildiği gibi, İngiltere'de bir metroda patlama oldu. Bu sefer İngiliz polisi, masum bir kimseyi hemen öldürdü ve dediler ki, "bunun gibi başka türlü olaylar karşımıza gelirse, onları öldürmekten çekinmeyiz." Biz daima insan hakları, hukukun üstünlüğü derken, güvenlik güçlerimizi -asker, polis, jandarma- acaba yeterince teçhiz etmemiş olmanın sıkıntısını daha ne kadar çekeceğiz?

Bunu belirttikten sonra, Sayın Bal, istihbarat örgütlerinin bu konuda istihbarat yapmasının çok güç olduğunu belirttiler. İstihbarat örgütleri, elbette terör örgütlerinin yanında bulunamaz, ama istihbarat sadece bir kanalla yapılmaz ki, bunun pek çok çeşitli yolları vardır, yapılacak olan yerler vardır, bunları da göz önünde bulundurmamak gerekir. Yine Sayın Bal dediler ki, "ekonomik, sosyal durumumuz geliştikçe, medeniyet seviyemiz ilerledikçe, terörle mücadelede başarıya ulaşabiliriz." Arkasından Ercan Bey söylediler, herkesin bildiği bir konu; acaba ETA, İspanya'nın en zengin bölgesinde bulunmuyor mu? Eğer teröristler ezildikleri için, mağdur oldukları için, haksızlığa maruz kaldıkları için terör yapıyorlarsa, bu sefer terörü haklı gösteriyoruz demektir ve bundan dolayı da teröre haklı bir gerekçe vermiş oluyorsunuz.

Ama Ercan Bey söylediler, Afrika’da niye terör yok ve terör hep bizim Ortadoğu’da var? O halde terörün asıl kaynağını bilmek lazım.

Bir yazarımız, Atilla İlhan, Allah rahmet eylesin, yazarları eleştirirken -bunu ben söylemiyorum, o söylüyor- “Türkiye’de medyada yazı yazarların yüzde 60’ı Türk gibi düşünmüyorlar” dedi. Medyanın Türk gibi düşünmesi lazım. Türk gibi düşündüğü zaman, nasıl olduğunu “Şu Çılgın Türkler” kitabı göstermedi mi? Halka, ulusumuza hiçbir kusur bulmamamız lazım, kusur yönetenlerdedir, kusur yönetmeye talip olanlardadır. Bu bakımdan maalesef yine Ercan Beye katılmak zorundayız, Türkiye bugün bir Atatürk’ten yoksundur, 1919’dan daha geriye gidiyoruz. Devlet parçalandıktan sonra, millet bölündükten sonra, o zaman biz Sibiryaya gidelim, Avrupa’ya da gidelim, ne olacak?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, görüşleriniz için teşekkür ederiz.

Sayın İdris Bal yanıt verecekler ve bu son soru veya bir soru daha alabiliriz, ondan sonra da panelimizi kapatıyoruz.

Buyurun İdris Bey.

Doç. Dr. İDRİS BAL (Ankara Global Araştırmalar Merkezi Başkanı)- Öncelikle zaman kısıtlamasından dolayı değineceğim hususların sadece başlıklarını belirteceğim müsaadenizle. Öncelikle değerli soru soran Valimiz şundan bahsetti: “Acaba güvenlik kuvvetlerimize yeterli yetki vermiyor muyuz?” Sözlerimin başında ben demiştim ki, üç aktör; teröristler, devlet ve kamuoyu ve kamuoyu çok önemli demiştim. Dolayısıyla burada eğer bir çizgiyi tutturamazsak, yani güvenlik kuvvetlerinin hukuku ihlal eden hareketlerini, terörizmi yok etme amacıyla hoş görmeye başlarsak, kamuoyunu kaybederiz. Kamuoyunu kaybetmemiz demek, teröristlerin kazanması demektir, daha fazla bunu uzatmak istemiyorum. İkincisi istihbarat toplanamaz demedim, istihbarat toplamak zordur dedim. Tabii ki buyurduğunuz gibi, zaten devletler ellerinden geleni yapmaktadır; sadece bireyle değil, diğer teknikleri de kullanarak ellerinden geleni yapmaktadır. Ancak biz PKK’nın içerisine devletin bir elemanını yollayarak onlar gibi davranmasını, onlar gibi adam öldürmesini, onlar gibi karakol basmasını bekleyemeyiz.

Onun ötesinde, cazibe meselesi zannediyorum yanlış anlaşılmalı. Ben sadece cazibe ve caydırıcılığı olan bir ülke demekle ekonomik anlamı kastetmedim. Cazibeyi bir daire gibi düşünürsek, bir kısmı ekonomiktir, bir kısmı kimlikle ilgilidir, bir kısmı ideolojiyle alakalıdır, demokrasiyle alakalıdır, o ülkeyi sahiplenmeyle alakalıdır ve bunları da siz sağlamak için devrinizin tüm araçlarını kullanarak yapabilirsiniz. Osmanlı’da bir devlet yönetmek çok zordur; Yemen’de bir sorun olacak, onu padişah, idareciler nasıl bilecek? Ama

günümüzde o kadar rahattır ki bu, telefon vardır, iletişim vardır, televizyon vardır. Dolayısıyla şu anda devletler daha rahat durumdadır.

“Türkiye’nin cazibesi arttığında kolay çözülür” derken şunu kastediyorum: Birincisi, ekonomik sebeplerle insanlarımız nasıl yurtdışına gidiyorsa, artık gitme ihtiyacı olmayacak, 20-25 bin dolar milli geliri olan bir ülkede böyle bir ihtiyaç kalmayacak. Bir de bunun ötesinde başka neler olabilir? İnsanların mutlu olduğu, düşüncelerini ortaya koyabildiği bir insan hakları anlayışı, demokrasi anlayışı, mesela bir Kürt dilinin yasaklanmasını belki tartışabiliriz. Bunun terör örgütleri tarafından nasıl meşrulaştırıcı araç olarak kullanıldığı üzerinde durabiliriz. Kimlik dedim; örneğin Sırplar, Bosnalıları öldürürken onlara Türk diye saldırdılar. Hatta Amerika’dan aldığım bir kitapta, Miladiç’e soruyorlar, “bu Bosnalılar kimdir?” diye. O da şöyle cevap veriyor: “Bu Bosnalılar, Yugoslavya’da beraber yaşadığımız vatandaşlarımız, dostlarımız değil; bunlar düşmanın en haini, en kötüsü, en acımasız olan Türklere.” Biz bunu gerektiğinde çizgi filmler, filmler oluşturarak kendi insanımıza göstereceğiz ve kendi insanımız görecektir ki, bu Türk kimliği şemsiye gibi kucaklayıcı bir medeniyeti sembolize ediyor. Dolayısıyla sizin kendi ülkeniz içerisindeki bazı ayrılıkçı kimlik bağlamında sorunların çözümünde bu tür argümanları kullanabilirsiniz diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz Sayın Bal.

Buyurun.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Efendim, çok teşekkür ediyorum panelistlere, gerçekten çok önemli bilgiler verdiler. Ama siz konuşurken, gerçekten ben Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimizi düşündüm. Dedim ki, acaba onlar hangi şartlarda bu ülkeyi bize kazandırdılar? Sayın Çitlioğlu söyledi, aslında o terimi belki de en fazla kullananlardan birisi benim. Ben diyorum ki, acaba Türkiye, 19 Mayıs 1919’dan daha mı kötü şartlarda? Ama ilave ediyorum, diyorum ki, Türkiye, odun ateşinin ışığından lazere geldi, öyle bir şey olabilir mi? Dünyada bu kadar kısa zamanda, bu düzeye ulaşmış, asrın medeniyet düzeyini yakalamış, hatta bazı konularda onu aşabilmiş bir başka örnek bana gösterebilir misiniz? Gösteremezsiniz. Neden? Çünkü Atatürk, taa 83 sene önce bu ülkenin hududunu belirlemiş, demiş ki, “Misakı Milli hudutları içerisinde bu ülkenin her santimetrekaresi, her çakıl taşı kutsaldır ve burada yaşayanların bir tek görevi var: Birinci görevi, bu hudutlar içerisinde bu ülkeye sahip çıkmak, onu asrın medeniyet düzeyine taşımak ve onu ulaştırmaktır.”

Değerli panelistler, değerli konuklar; burada oturan herkes, hepimiz biraz Atatürk’üz, hiçbirimizin mazereti olamaz. Sakın ola ki böyle bir mazeret aramaya kalkmayalım; “Efendim, bir Atatürk yok ki, gelsin Türkiye’yi kurtarsın.” Atatürk inanmıştı, neye inanmıştı? Türklerin bağımsızlığına, “onlar başkalarının hegemonyası altında yaşayamaz” diye inanmış. Bugün acaba bu ülkede yaşayan insanların bu konuda bir soru işareti mi var? Asla bunu kafamın köşesinden bir nokta bile geçirmiyorum. Ben her zaman

ülkemin her ferdiyle ve ülkemle gurur duyuyorum. Bu ülkenin her insanı, bu ülkenin geleceğine, Atatürk'ün koyduğu şartlara her zaman, her şartta sahip çıkma gücünü göstermiştir, bundan sonra da onun önüne hiçbir güç çıkamayacaktır. Gayet tabii her dönemde her toplumda mutlaka birinci planda kendi çıkarlarını düşünenler çıkacaktır, çıkmıştır da, her dönemde her ülkede çıkmıştır. Ama başarılı olabilmişler mi; hayır, asla.

Saniyorum bir şeyi birbirine karıştırıyoruz: İstiklal mücadelesiyle terörizmi birbirine karıştırıyoruz. Ülkelerde istiklal mücadelesi yapılmıştır ve sonunda gerçekten o istiklal mücadelesini yapanlar başarılı olmuştur. Ama terörizm hiçbir dönemde, hiçbir yerde siyasallaşmamıştır ve siyasallaşamaz da. Eğer böyle düşünüyorsak, zaten insanlığı düşünemeyiz, böyle bir şey olamaz. Terörizmin, terörün siyaseti olur mu değerli konuklar, değerli arkadaşlar? Söyledim, terörün dini olur mu, böyle bir şey olabilir mi? İnsanları kasten öldürmenin siyaseti olur mu, siyasallaşması olur mu? İnsanları kasten öldürmenin dini inancı olur mu, öyle bir şey olabilir mi? Bunları kabul etmek mümkün değildir değerli arkadaşlar. Hele hele bizim bugünkü şartlarda kötümserliğe kapılmaya ve “acaba ne yapacağız?” sorusunu sormaya bile gerçekten hiçbir zaman zamanımızın olmaması gereklidir.

Maalesef benim ülkemde her zaman şikâyet ettiğim şey şu olmuştur: İnsanlarımızın bir grubu, kişisel çıkarlarını daima bu toplumun çıkarlarından önde tuttukları için, birtakım problemleri yaşıyoruz. Bana göre, söylediğim gibi, bugün üzerinde tartıştığımız, terör diye ifade ettiğimiz şeyin esas çıktığı noktada hedefi de “acaba birilerine ve yandaşlarına nasıl çıkar sağlayabiliriz”dir. Arkadaşlarımızın konuştuğu şeyler de bunlardır. Onun için hiçbirimiz endişe etmeyelim değerli konuklar. Ben şöyle söylüyorum: Arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, Türkiye'nin ve dünyanın problemlerini burada gündeme getirdiler. Buradan -çünkü bu program canlı olarak yayınlanıyor- toplumumuza diyoruz ki, dikkat edelim, ülkemizde ülkemizin geleceğine ihanet edenler zaman zaman çıkabilir. Sakın ha, bu ülkenin geleceğine gölge düşürmeyelim. Nasıl olacak o? Birbirimize güvenelim, birbirimize inanalım, Atatürk'ün söylemiş olduğu gibi, ülkemizi asrın medeniyet düzeyine taşıyalım ve onu da aşalım.

Hepinize teşekkür ederim.

-----&-----